

MENTOR

LIST ZA SREDNJEŠOL-
SKO DIJASTVO. URE
JUJE DR. ANT. BREZNIK

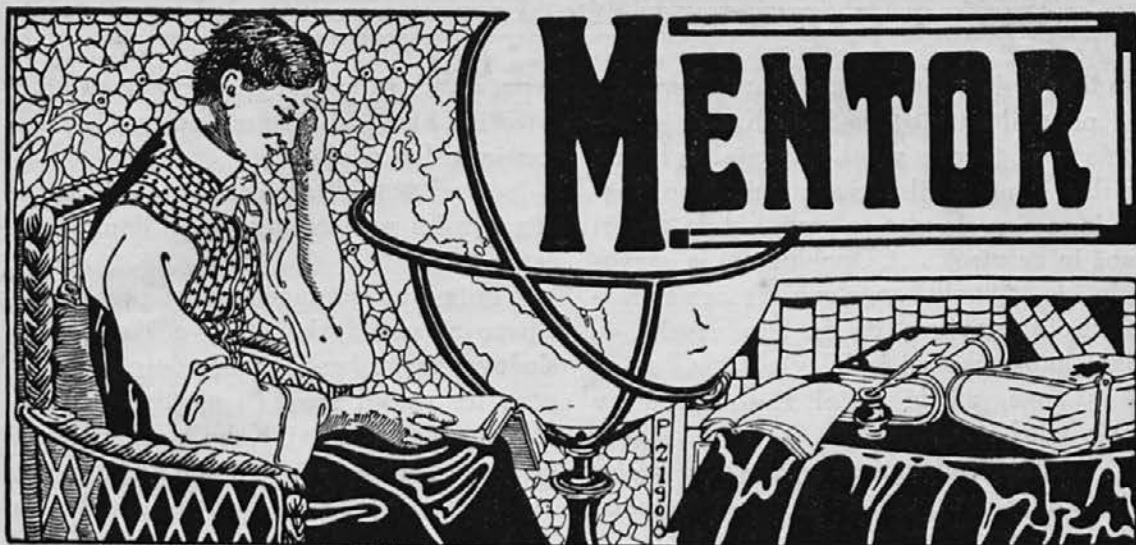
LETNIK VII. ZA L. 19¹⁴/15

ŠT. 8-9.

VSEBINA:

Moj Tone. (Pavel Perko)	141
Homerjeva Iliada. (Prof. Fr. Omerza.) (Dalje)	150
Prazna hiša. (Prof. Fr. Pengov)	156
Na Ruskem. (Potopis.) (Josip Lavližar)	166
Drobiž	173

Izhaja v zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano prvega dne v mesecu in stane za dijake 2 K, za druge naročnike 4 K na leto.

LETNIK VII.

MAJ-JUNIJ 1915.

ZVEZEK 8-9.

MOJ TONE.

PAVEL PERKO.

(Slika.)

V popolni samoti ob gorskem hudo-urniku sem si sezidal hišico, ki so jo ljudje krstili za »vilo«. Vila v Grabnu ji pravimo, zato ker leži sredi ozke doline, grapi podobne. In baš ta vila je bila povod, da sem se od bliže seznanil s Tonetom.

Vila še ni bila dodelana, a že sem izprevidel, da v tej samoti ne bo smela stati sama, ampak da si bom moral pre-skrbeti neke vrste oskrbnika, ki bo stalno stanoval v vili. Ko je namreč stalo še samo zidovje s streho pokrito, se je že pojavil zlikovec, ki je zdaj pa zdaj vlomil zasilna vrata in preobrnil par malovrednih stvari, ki sem jih hranil v prostoru. Navzlic skrb-nemu poizvedovanju ga nisem mogel izsle-diti. In začelo me je skrbeti za pozneje. Mislil sem si: Ko bo poslopje dodelano in zaprto, bo zlikovec nadaljeval svoj posel ter mi grenil veselje, ki sem ga menil imeti v svojem gozdnem Tuskulu. To pa ni smelo biti! In tako sem prišel do sklepa: Omislil si človeka, ki bo stanoval doli kot oskrb-nik in mi stražil poslopje.

Začel sem povpraševati po takem človeku. Toda ljudje so se mi posmehovali za hrbotom in so govorili:

»Ne bo ga dobil. V to puščavo, kdo bo hodil? In celo ponoči naj bi bil kdo doli . . . Ne bo ga dobil!«

Najbolj pa me je jezilo, da se je ljud-skemu prepričanju pridružila celo moja kot zemlja stara postrežnica Neža. Imel sem torej nasprotovanje v lastni hiši! In to me je peklo.

Iskal sem »oskrbnika« s tem večjo vnemo, čim bolj so mi oporekali. Sklenil sem, da ne odneham za nobeno ceno . . .

V tem sem se seznanil s Tonetom.

Tone je bil dečko štirinajstih let. Nam-njen je bil za kovača; in sicer bi ga bil imel moj brat sprejeti v nauk; ker moj brat je kovač.

Takrat sem bil prišel slučajno na svoj dom na obisk. Tonetova mati pa je bila pripeljala Toneta pokazat, ali bo dovolj močan ali ne. In brat moj je odločil, da je dečko prešibek ter da naj eno leto še počaka.

Tedaj mi je prišla misel: Ta bi bil! Videl sem namreč, kako je bil dečko resen in pogumen za ta leta. Živo oko mu je venomer sledilo kretnjam in pogovorom odrastlih; to je pričalo o živahnem duhu.

Tudi govoril je modro, kot bi mu človek ne bil prisodil za njegova leta. Kadar je nastala v pogovoru vrzel, je prišel z lastno mislijo in poudaril svoje mnenje tako glasno in modro, da smo se ozrli, kot da govori mož in ne otrok . . . Opoldne, ko je zazvonilo, je odmolil angelovo češčenje razločno in pravilno, da je bilo veselje. — Skratka: dečko mi je bil všeč.

»Tone, ali bi prišel za oskrbnika v mojo vilo?«

Najprej sem mu seveda moral razložiti, kaj je »oskrbnik«. Razumel je takoj. Obljubil pa ni poprej, da je pogledal mater . . . Potem šele se je obrnil s krepko kretnjo in zatrdil odločno:

»Pridem, kadar hočete. Obnašal se bom pa že tako, da boste zadovoljni.«

Domenili smo se za po Veliki noči. Nekaj časa bo fant na poskušnji, smo rekli. Če me bo ubogal in če se mi bo obnesel, mu ne bo slabo, sem obljubil.

Tone in mati sta odšla z veselimi nadami. Jaz tudi.

Ko pridem domov, je bila seveda prva novica, da sem dobil oskrbnika in da kmalu pride.

»Tako?« so se čudili Neža in ljudje. »In kakšen je?«

»Ni odrastel človek . . . Fant je — pravzaprav še otrok . . . Pri štirinajstih letih . . . Toda —.«

Vpričo mene se sicer niso posmehovali; a za hrbtom je bilo mežikanja in namigavanja dovolj . . . Le Neža je bila toliko odkritosrčna, da mi je povedala svoje mnenje naravnost in brez ovinkov. Pa sem ji zameril — bogme — in vzrožil nad njo, da se je slišalo dolj v vas; zakaj jaz sem hud človek in v lastni hiši ne trpim oporekanja . . .

Minila je Velika noč in nekega dne, ko se proti večeru vrnem iz gozda, ti stoji v veži Tone, lepo napravljen in s culico v roki. Zadovoljno se mi smeji in pripoveduje, kako je prišel kar peš čez vse hribe in doline. Prenočeval je pod nekim kozolcem; jedel pa je vso pot le kruh in suhe hruške, ki mu jih je mati bila nabasala v

žepu. Pa jih še snedel ni, ker je med potjo govoril s kmeti in ti so mu postregli s sadjem in kislim mlekom . . .

Vesel sem bil svojega Toneta in ponosen sem bil nanj že takoj prvi dan, to rečem. —

Potem so se začeli dnevi preskušnje. Opazoval sem vsako njegovo kretnjo, zasledoval vsako besedo noter do njenega izvora ter skušal spoznati njegovo nadarjenost in njegov značaj. Kako bo ž njim? Ali bo izpolnil moje nade? Ali me ne bo morda pustil na cedilu v mojem tihem boju, ki sem ga bil podvzel z ljudskim prepričanjem?

Prva značilna lastnost njegova je bila ta, da je rad jedel. Bel kruh, zlasti kadar je bil svež, mu je šel v slast, da so se mi samemu delale skomine, ko sem ga gledal. V roki velik kos; in ta kos je delal svojo pot kakor po načrtu: v usta in ven, in potem zopet v usta in ven. Dvoje živih oči pa je spremljevalo to pot z veselo radostjo, ki bi jo mogel opisati le tisti, ki je kedaj sam kaj takega okusil, kot sedaj Tone. Tone do sedaj niti vedel ni, kaj je dober kruh; sedaj pa so se kar nenadoma odprla vrata v neki raj, poln samih blaženosti . . . Kako objestno so se mu zasajali beli, zdravi zobje v sredico! Kako je ginil zalogaj za zalogajem! —

»Fant rad jé,« sem presodil natihem. In to dejstvo me je zveselilo. Kruha se mu ne bo manjkalo! Preko želodca pa pelje pot baje naravnost do srca . . . In to sem ravno želel, da bi Toneta kar najbolj navdušil za bodoči njegov poklic. —

»Je dober kruh, jeli?«

»Aha!«

Zobje so grizli in mleli, da je bilo veselje.

»Mati niso takega spekli?«

»O — ne! Doma smo jedli sorščnega in koruznega. Samo kadar je ata prišel iz Loke, je prinesel pekovskega. Pa nas je bilo veliko, kruha pa malo . . .«

Kot v zadoščenje za nekdanje pomanjkanje je zagriznil iznova in še globokeje.

»Le jej! Kruha ti ne bo manjkalo, če boš pameten.«

»Pameten pa bom« — je obljubil.

Fant je imel zlasti veliko veselje do narave. In to je bilo drugo, kar me je na njegovem značaju veselilo. Tiste dni je namreč bila prišla lisica v vas ter mi eno noč podavila pol kurnika kokoši. Zato je bilo na dnevnem redu, da smo ugibali, kako dobiti zvito tatico v pest.

»Jaz jo bom!« je hitel Tone.

»Ti —? Kako —?«

»O —! Ko bi imel atovo puško, kot sem jo imel doma... Za kozolcem bi se skrili ponoči, ko bi luna sijala, in bi jo!«

»Ti — in pa puška!« ga je piknila Neža.

»O —!« je zategnil ter pogledal mene, če sme govoriti. Potem se je opogumil in je pripovedoval:

»Doma je imel ata puško. Včasih je pa nastavljal skopca. In enkrat se je ujela lisica; pa je bila še živa drugo jutro. In ata mi je nalašč rekel, naj jo ustrelim. Jaz pa sem vzela puško in pomeril, tako da je šlo oko po vrhu cevi do muhe in od muhe do lisice... In sem stisnil in —«

»No? In —?«

»In —. Parkrat je še ganila, potem pa se je stegnila po tleh.«

»Dobro si povedal! Tone, jaz ti preskrbim puško. Ali ti je všeč?«

»O —!«

Več ni mogel. Le oko mu je zagorelo in sapa mu je zastala za trenotek.

Jaz pa sem rekel sam pri sebi: »Fant je pogumen; in to je kakor nalašč za moj načrt.« Potem sem ga imel še rajši.

Tiste dni sem imel poklicati zidarje, da vilo dodelajo. Odlasal sem še, ker še nisem bil gotov, ali se morem zanesti na Toneta. Zato sem ga peljal enkrat v Graben, da mu razkažem vilo in okolico.

»Poglej, ali ne bo trdno?«

Kazal sem mu zidovje, zidano iz samega brusnika, težko in debelo, da bi kljubovalo kanonom.

»O —! Trdno! Trdno pa, trdno!« je pritrdil.

Udarjala sva s plosko roko po kamenih, da je donelo.

»In okna in vrata bodo iz samega hrastovega lesa,« sem govoril.

»O —, potem se ne bo treba batiti tavov ali pa razbojnikov —.«

»Se mi zdi, da ne! — Ali se boš upal potem stanovati tukaj?«

»Zakaj bi se ne?«

»In ponoči —?«

»Tudi! Ko sva z atom kuhala kope...«

In povedal je povest, kako je hodil z očetom na kopišče in kako je oče večkrat ponoči odšel domov po hrano, a njega pustil na straži pri goreči kopi sredi samotnega gozda...

»In sem slišal, kako so lajale lisice in skovikale sove... Pa me ni bilo strah!«

»Zato te pa tudi tukaj ne bo treba biti. — In puško boš imel in kruha boš imel — vsega boš imel zadosti... Ali boš oskrbnik?«

»O —! Pa rad!«

Prepričan sem bil, da bo dečko zame kakor nalašč. Seveda sem potem povsod hvalil svojega Toneta in hvalil njegove sposobnosti z velikim veseljem...

Ko so nastopili topli dnevi, so prišli zidarji in vila v Grabnu je dobivala čezdalje lepše lice. Kar je bilo pred nekaj tedni le golo zidovje sredi gozda, se je spremenilo v lepo in udobno stanovanje. Le mizar je imel izgotoviti še svoje. Potem pa bo čas, da nastopi Tone kot oskrbnik.

Tone se je bil v tem času privadil kraja in ljudi kot bi gori pogledal. Je imel pač posebne vrste prikupljiv značaj. Kamor je prišel, povsod se je strnila gruča otrok in ga občudovala, ko je pravil o svojih dosežkih izkušnjah in razlagal o bodočih načrtih... Da, celo odrastli človek je obstal pri njem in poslušnil in pripomnil: »Govori modro kot velik!« Odkritosrčnost pa je nalezljiva; zato so pa tudi ljudje zaupali Tonetu svoje tajne. Sam ne vem, kako je to prišlo: odkar je bil Tone v hiši, sem zvedel vsako vaško novico, kar se dotlej ni godilo. Nisem bil nikdar prijatelj vaških novic; a Tone je znal pripovedovati tako zanimivo, da se nisem mogel ubraniti radovednosti; zlasti ker so se novice tikale tu-

di Grabna in vile... Da bo baje prišel Kašnikov s kolom nad Toneta, ko bo kot oskrbnik stanoval v Grabnu! Pa da mu je Tone zapretel, da se mu takrat, če res pride, ne bo zdelo škoda niti svinca niti smodnika... Nato je pa Kašnikov debelo pogledal in obmolknil. — Pa da ga je Tinetovec oni dan, ko sta šla skupaj iz mlina, vso pot hvalil, kako je pogumen, ker si bo upal celo ponoči stanovati v Grabnu... In tako dalje.

Vse to bi me bilo v drugih razmerah iz srca veselilo. Ampak kot so bile okoliščine, me je baš Tinetova družabnost in prikupljivost začela skrbeti... Takole sem mislil: Fant je kakor ustvarjen za družino. Brez ljudi ne more biti in ljudje ne brez njega. V Grabnu bo moral biti pa sam. Kdo bo utegnil k njemu hoditi? In ko bi tudi — jaz vendar ne bom mogel dopustiti, da bi se v moji odsotnosti zbirala v moji hiši družina, ki bi imela popolno prostost in vpogled v vse, kar bom hranil v vili...

In kot da je Neža uganila moje misli, mi je baš tiste dni izrekla svojo sodbo, češ:

»Boste videli: vsake vrste ljudi nam bo vodil v hišo. In nobena stvar ne bo varna, kar boste imeli spravljeno doli!«

»Kaj —?!« sem zrojil, kot da me je kača ugriznila. »Vi ga dolžite kar na slepo, ko se niste še nič prepričali... Ne bo jih vodil! Jaz vem, da jih ne bo vodil!«

Ob prvi priliki sem izpregovoril s Tinetom o tej zadevi.

»Tone, da se mi potem ne boš pečal z otroki in pa da nobenega tujega človeka ne boš vodil v vilol!«

»O — nobenega! In če pride Kašnikov s kolom... Ko bom imel puško — to rečem!«

Njegova odločna beseda in pa tista prepričevalna govorica, ki jo je spremljalo vibriranje mišic — vse to me je potolažilo namah.

Sicer pa — Hevreka! Problem se da rešiti na čisto preprost način! — Brati ga naučim in veselje do knjige mu vcepim! Ob knjigah bo pozabil na družino in bo enkrat še dober samotar...

Takoj sem mu preskrbel knjige in pisalne potrebščine. Tik pred oknom mojega stanovanja stoji vrtna lopa v senci dveh kostanjev. V lopo dam zanesti mizo in stol. Tinetov študij se prične. Učitelj njegov sem bil sam. Prizadeval sem se po svojih najboljših močeh, da mu vcepim veselje do učenja. To pa ni šlo tako gladko. Ne rečem: ubogal je; tudi razumel je hitro. Uro, ki mu je bila določena za študij, je presegel točno. Ko pa je udarilo v zvoniku v znamenje, da je učenja konec, tedaj so se s prvim udarcem odprla vrata lope in moj Tone je drevil naravnost v kuhinjo:

»Neža, prosim kruha!«

Potem pa, če ga le nismo strogo nadzorovali, na vas ali v kako družino.

Zvečer je vedel domalega vse novice, ki so se zgodile v okolici. Toda na tvarino, ki se je je učil, ni prišel v pogovoru niti enkrat...

No, obupal nisem. Učenje se je nadaljevalo po redu in načrtu. Kaj se ve, morda še pojde — sem se tolažil.

Moram reči: ubogal je. Storil je do zadnjega vse, kar sem mu ukazal. Toda s srcem je bil pri učenju le redkokrat.

»Bogve ali bo šlo? Ali se nisem morda vendarle preneglil?«

To so bili pekoči dvomi, ki so se mi vsiljevali kljub vsem mojim ugovorom. Vselej sem se s silo iztrgal iz dvomov in pomislekov in sklenil svečano: »Moram! Moram ga vzgojiti po svoje; pa naj me stane truda, kolikor me hoče!«

Nekoč smo ga poslali v prodajalno, a se je zamudil izredno dolgo.

»Kje si bil?«

»O —, sejmarji so šli iz Lukovice in polna prodajalna jih je bilo in vsak je hotel prej imeti...«

Podvomil sem, da bi bilo sejmarjev toliko in sem vprašal v prodajalni, kako in kaj. Da je Tone dobil takoj, da je pa potem vendarle stal in poslušal, ko so kupovali; ter da sta naposled z Mlinarjevim iz Zlatenka odšla in po poti baje streljala iz pištole...

Tako torej! —

A ko sem ga vzel v roke, zakaj laže, je priznal vse skupaj z isto prikupljivo potezo, kot je poprej tajil...

O —! Moj Tone je bil torej lažnivček in hinavček! Kdo bi bil mislil! Kaj pa; ali naj zaupam svojo vilo človeku, ki se nanj niti zanesti ne bom mogel? Ne! To ni smelo biti! Kaj torej?

Poskusimo s kaznijo! Morda še ni prepozno! —

Najobčutnejša kazen zanj je bila lakota. Prepovedal sem mu malico tri dni zapored. Radoveden sem pričakoval, kakšen bo učinek. — Otožno je povešal glavo in zamišljen v učenje je presedel svoj dolocen čas pri študiju. Ko je prešla ura, so se sicer točno ob udarcu odprla vrata, ampak iz lope se je prikazal žalosten obraz, postava pa se je sklanjala skoro v dve gubi... To ni bil več poprejšnji Tone. Nič čistega vselega glasu, prekipevajočega v pričakovanju... Nič več tistega kipečega življenja, ki mi je na Tonetu tako ugaljalo... Kako tudi? Tri dni brez malice! Pa ti trije dnevi bodo prešli. — Kaj pa prostost? Ker prostost mu je bila omejena s strogo prepovedjo, da se poslej nima družiti z vaškimi otroki ter da bolje stori, ako ne do naša v hišo nobenih novic... Kadar pa bo poslan v prodajalno ali v mlin, tedaj ima čimpreje opraviti in se brez obotavljanja vrniti. — To so bili udarci, ki je pod njimi klonila i Tonetova vesela nprav. Resnično: zasmilil se mi je in že sem premišljeval, če nisem vijaka vendarle prehudo privil...

Pa moj strah je bil neopravičen. Po treh dneh, ko je bila zopet malica na vrsti, so se odprla vrata lope z isto hitrostjo in Tone je zaprosil kruha z istim veselim glasom kakor kedaj poprej...

Da, to je bil zopet moj Tone! Takšnega sem si želel. Z gorečimi očmi, s trepetajočimi mišicami in z živahno kretnjo je

zopet jedel svoj kruh. Kazen mu ni pustila v srcu niti najmanjšega gneva. Niti jaz, niti on nisva kazni niti zdaleč omenila. Bilo je, kot da se ni bilo zgodilo ničesar... Moram reči: to me je razveselilo tako, da sem pozabil na vse, kar je bilo, in zopet upal z veselo dušo...

Poprijela sva se učenja z novo vnemo. Med običajno lekcijo sem mu trosil kopico prišrčnih naukov in opominov. In zdelo se mi je, da mu zaleže. Ko je namreč minila ura, tedaj Tone ni nikdar več silil na vas, ampak je vzel kruh in psa Togota in hajd v gozd, v naravo...

Da, da! Fant si je zapomnil moj nauk.

TIROLSKI MLADOSTRELCI

Moj trud ne bo zastonj! Tako sem jaz mislil. —

Le Neža se je držala hladno in nezupno. In to me je jezilo. Sicer pa: kaj Neža! Kaj ženska vé o vzgoji! Mulier taceat! —

Nekaj časa je šlo kar se dá dobro. — Fant se je učil in razumeval, da sem se mu čudil. Gozd in narava sta se mu priljubila. Togo ga je imel celo rajši ko mene. Manjkalo mu je le še puške, da bo njegovo veselje popolno.

»O — ko bi že puško imel! Togo zapazi veverico — kako lahko bi jo streljal!«

»Puško dobiš v kratkem!« sem odločil.

Še tisti dan sem naročil Flobert-puško 9 mm in potrebno množino municije. Se-

veda sva potem štela dneve, kdaj bo orožje dospelo.

»Samo da boš poslej odkritosrčen in da v družino ne boš hodil!«

»Ne bom hodil! Mari so mi otroci! Najrajši imam Togota! In ko bom imel puško, potem se ne bom zmenil za nikoogar.«

»Tako je prav! Le ubogaj me; ne boš se kesal!«

Nekoč ga pošljem na pošto. Ni se sicer zamudil dolgo, vendar sem ga vprašal, če ni bil morda v kaki družini.

»Ne.«

»V kaki hiši tudi ne?«

»Tudi ne. Šel sem naravnost skozi gozd. In nazaj tudi skozi gozd.«

A kaj je bilo —? Niti sanjalo se mi ni, da se fant laže. In vendar se je! Po tej tako strogi kazni — in vendar je zopet lažal! In kakor slučajno sem mu bil prišel na sled.

Pride tisto popoldne Ovsenarjev fantek, tisti, ki še v šolo hodi, in prinese nekaj v papir zavitega. Pravi:

»To je za Toneta.«

»Kaj pa je notri?«

»Pištola.«

»Kakšna?«

»Naš Luka jo je dal nazaj, ker se ne sproži in ker ni toliko vredna!«

Odprem zavoj, ker Tone je bil pri učenju. Vidim primitivno izdelano pištolo, napravljeno iz vojaške patrone, ki je bila pritrjena na lesenem ročaju in spredaj zavrtana za vžiganje z žveplenko.

»Kaj je s tem?«

»Luka jo je kupil od Toneta za dvajset vinarjev, pa je ne mara, ker ne vžiga. Tone mora vrniti denar.«

»Kdaj jo je kupil od Toneta?«

»Danes dopoldne.«

»Ali je bil Tone pri vas?«

»Bil.«

Dobro! Odštel sem fantku dvajset vinarjev in ga odslovil. Po študiju pa sva imela s Tonetom obračun. V duši mi je plalo jeze in gneva; a na zunaj sem se ohranil dovolj mirnega in razsodnega. Tajil ni; ampak je z največjo odkritosrčnostjo

priznal, da je bil res pri Ovsenarju, pa da ni prav storil, ker je lažal, pa da sedaj ne bo nikoli več . . . Da, najhuje je bilo, da se nad tem fantom niti znositi nisem mogel. Ko sem videl njegov zaupljiv pogled in njegovo do servilnosti vdano odkritosrčnost, me je zoper vso mojo voljo minilo polovico jeze . . . No, verjel mu nisem več. S hladno besedo sem ga zapustil, ko sem mu poprej povedal, da sem sedaj popolnoma obupal nad njim; da ga več učil ne bom, ker itak nič ne izda; pa da bom naročeno puško še ta trenotek odpovedal, ker je ne zasluži.

To zadnje je učinkovalo še najbolj. Pogledal me je, kot bi se čudil, da-li res mislim tako . . . A ko je videl trd izraz v mojem očesu, je povsili glavo in bil tiho.

In vendar! Vendar sem mu verjel še enkrat. Nisem mogel drugače. To je moja slabost, da prerad verjamem. In Tonetu sem verjel še posebno . . .

Saj je pa tudi vse sililo na to, da naj poskusim še enkrat. Ali mar ni bil Tone po tistem mojem ukoru priden in ubogljiv kakor še nikdar?! Ure študija se je držal navzlic temu, da ga nisem več niti učil, niti prižganjal. Pa dasi ga nisem nadzoroval, vendar sem čul iz vrtno lope gori v svojo sobo polglasno mrmranje, ki je pričalo, kako marljivo je Tone pri učenju . . . In po uri? Niti v gozd ni šel. Okrog doma je hodil in čakal, če ga morda kam pošljemo. Ali pa je vzel knjigo in bral, kar se doslej še ni bilo zgodilo . . . Če smo ga poslali po opravku, se je vrnil tako ročno, da se mu je Neža čudila, če je v resnici že opravil. Pa tudi puška je dospela; ker odpoved je bila prišla prepozno. — Kaj sem torej hotel? — V Grabnu pa so zidarji baš tiste dni dodelali vilo, in le še mizar je imel izvršiti nekaj dostavkov. V par dneh bom torej že potreboval oskrbnika . . . Ali ni torej vse merilo na to, da poskusim s Tonetom še enkrat? Da, prišla mi je misel: Obsujem ga takorekoč z dobroto in prijaznostjo, in česar strogost ni premogla, to bo dosegla — kdo ve? — miloba . . .

Sklenil sem, da pozabim vse, kar je bilo in začnem takorekoč iznova.

Takrat sem imel na počitnicah gospodo. Bila je gospa iz mesta s sinom dijakom in s hčerko, ki je bila začela tisto leto hoditi v šolo.

Ah, s kakšnim začudenjem so zrli vsi trije na Toneta, ko sem ga jim bil prvič predstavil kot bodočega oskrbnika.

»Ta? Pa v tej samoti?« se je čudila gospa.

»In sam? In ponoči?« sta vpraševala dijak in deklica.

»Bo, bo! Jaz sem prepričan, da bo,« sem se potegnil za Toneta. To je bilo tedaj, ko sem imel v Toneta še veliko zupanja.

In tako sem tudi to pot, ko mi je pogum zrastel nanovo, hvalil Toneta in izrekal prepričanje, da ima kar najlepše sposobnosti za ta svoj poklic.

»Mi pa stavimo, da ne bo. Niti en dan in eno noč ne bo vztrajal . . .«

»Tone, ali slišiš, kaj pravijo?« sem ga podžigal, hoteč mu vzbuditi ponos.

»O, kaj bi ne bil? En dan in eno noč — no! Bomo že videli.«

Videti smo imeli kmalu, zakaj vila je bila izgotovljena.

Bilo je krasno poletno jutro, ko je odhajal Tone kot oskrbnik v Graben. Kako smo ga gledali! Njegova vitka postava, ki jo je ta dan nosil izredno pokonci, je bila res nekaj prikupljivega. Puško na rami, za klobukom pa pero: to vam je bil dečko, da ga je bilo veselje pogledati. Gospe je bil tako všeč, da je ploskala z rokami. Deklica je strmela za njim, kot v neko čudo. Celotni dijak Ivan ga je menda zavidal natihem za njegovo hrabrost in podjetnost. Da, celo Neža je bila stopila na prag in gledala za njim . . .

»Bo, bo!« sem ponavljal venomer. Bog ve — bil sem vesel kot še malokdaj, ker to je bil meni triumf nad ljudskim mnenjem . . .

»Veste kaj!« se je domislil Ivan, »popoldne ga pojdimo strašiti! Bomo le videli, kaj bo storil.«

»Ah, saj res!« je hitela deklica.

»Dobro. Pa pojdemo!« sem odločil.

Načrt je bil čisto preprost. Ob dveh popoldne moramo biti na svojem mestu na robu gozda. Okrog vile se namreč razprostira obširen travnik; travnik pa obkroža gosto leskovo grmovje. Tako je mogoče priti prav v bližino hiše, ne da bi kdo v hiši mogel to zapaziti. Sicer bo pa Tone ob dveh itak sam prišel iz hiše, ker takrat bo minila ura študija. O prostem času pa — tako mu je bilo dovoljeno — sme ležati zunaj pred hišo, ali pa loviti po gozdu kje v bližini.

Ob dveh torej smo že tičali v svojih skrivališčih. Kakor smo računali, tako je bilo. Točno ob dveh so se odprla vrata in Tone se je prikazal na pragu s puško na rami. Obšel je hišo in bližnjo okolico. Stikal je v potoku za raki in ribami. Opazoval je polet vran in se oziral po smrekah, če se morda ne bo prikazala ververica . . . Hipoma je postal pozoren. Dijak Ivan se je bil zasmel malo preglasno. Mislili smo, da smo izdani . . . Pa Tone se je pomiril in legel v travo; roke pod glavo in puško poleg sebe. Prešlo je nekaj minut.

»Hop!«

To se ve, da se je dvignil po bliskovo. Zgrabil je puško in obstal kakor vkopan.

Vse tiho . . .

»Kaj, če so cigani?«

Morda mu je prišla misel na cigane, ki so se radi klatiti po okolici . . .

Stal je še vedno nepremično, držeč puško pripravljeno na strel. Ker je bilo vse tiho, je začel oprezno korakati naravnost proti nam . . . Položaj bi znal postati nevaren.

»Tone!« sem mu zaklical.

Spoznal me je po glasu in povetil puško. Potem smo se pokazali po vrsti in se smejali in ga dražili in — občudovali. Da, tudi občudovali smo ga. Moram reči, da sem bil zopet enkrat iz srca vesel svojega Toneta.

To se ve, da smo zvečer premlevali dogodbo na dolgo in široko, soleč jo z dovtipi in domislicami. Skušali smo se skoro, kdo bo postavil Tonetovo junaštvo v lepšo luč. Gospa je obetala, da pojde prihodnjic

tudi ona, da vidi na lastne oči Toneta junaka. Le Neža se ni dala omajati, da bi bila prešla iz poslušanja v šalo in pripovedovanje. Držala se je zato modro in učeno, kot da bi hotela reči: »Bomo že še videli!«

In res: danes ti priznavam, Neža, zvesta duša, prav si imela! Kako hitro po tistem je prišlo! Prišlo je kakor katastrofa, ki potere tem bolj, čim više se je bilo poprej dvignilo veselo upanje . . . Pa naj pripovedujem!

Travnik poleg vile je bil Tinetovec. Poleg travnika pa je imel Osredkar svoj spaševnik. In tako so se na jesen, ko se je začela paša, zbirali v neposredni bližini moje vile pastirji in pastirini od blizu in daleč. To bi bil jaz moral vedeti, da moj Tone tej preveliki izkušnji ne bo kos. In res ji ni bil. Volja je bila sicer dobra, a držala je le dotlej, da je prišla jesen in z njo pastirji. Tedaj pa je pritisnila želja po družini in Tone je podlegel . . . Vem in razumem vso stvar danes bolje kot sem jo takrat. Zato mi je jasno, da Tone poleg vseh hvalevrednih lastnosti vendarle ni bil rojen za oskrbnika moje vile. Narava mu je pač dala pogum in podjetnost; ni mu pa dala smisla za samotarsko življenje. Ko bi bil jaz dobil človeka s Tonetovim pogumom pa z drugačno družabnostjo — vse bi bilo dobro. To pa je ravno tragika v življenju, da zaman vabiš človeka na neko polje, kamor ga narava ni poklicala. Danes vem in sem prepričan, da bi se bil dal Tone odvaditi i laži i hinavščine; ker, kar vzgoja zakrivi, to popravi tudi vzgoja. Drugače pa je s tem, kar je vtisnila narava. To se dá pač požlahtniti, ostrgati, opiliti — toda izruvat se ne dá. Jaz na sem hotel izruvat, in to ni šlo . . .

Pa saj sem rekel, da hočem pripovedovati!

Pride mi Tinetovec nekoč ter mi reče:

»Gospod, v svojo vilo me boste morali peljati, da tudi jaz vidim tisto lepo opravilo in preproge in knjige in ne vem, kaj še . . . Pastirji pravijo, da je notri kakor v kaki graščini . . .«

»Kateri pastirji?«

»I! Naš in Kašnikov in Kovačev in ne vem, kateri še.«

»In kako to vedo?«

»I! Ali jim ne razkazuje Tone vsega po vrsti, kadar Vas ni doli?«

»Tone da bi jim razkazoval? To ni res! To ni mogoče! Kolikokrat sem prišel čisto nepričakovano, in to popoldne, ko so pastirji na paši: pa so bili pastirji zase in Tone zase . . .«

»Seveda!« se je nasmehnil Tinetovec, »zato so pa potem stopili skupaj, ko ste odšli . . . Saj to sem hotel reči, da boste vedeli . . . Zavoljo fanta — veste — da ga boste vzeli v roke . . .! Tako sem hotel reči.«

To je bil udarec! Hvala Bogu — bil je zadnji!

Še tisti večer sem dal poklicati Toneta iz vile in sem mu zaukazal:

»Spravi svoje stvari, ker jutri pojdeš!«

»Kam?«

»Domov!«

Za hip se je stresel, ker novica je prišla le preveč nepričakovano. Lovil je sapa in iskal besede, pa je ni našel. Potem je pa povsili glavo in rekel kot je bil navajen vselej, kadar mu je bilo kaj ukazano:

»Bom pa.«

Ko se je še obotavljal, sem zapovedal:

»Hodi!«

In šel je.

Kako čudno tiho in pusto je bilo tisti večer po vsej hiši. Gospoda iz Ljubljane je bila že itak odšla. Drugičkrat je vsaj Neža ropotala, ko je pospravljala po kuhinji; ta večer pa je mirovalo zgoraj in spodaj. Le moji koraki, ki sem jih v razburjenosti meril po sobi, so doneli od preproge skozi odprto okno ven v jesenski večer . . .

Nekdo je potrkal na vrata.

»Noter!«

Bil je Tone. Prinesel je puško in patrone. Pridržaval je lično orožje v roki, kot da ga boža za slovo in je vprašal med upom in strahom:

»Ali bom moral tudi puško pustiti?«

»Tudi!« sem odločil in mu odvezel orožje.

Povesil je glavo, in videl sem, kako sta se mu posvetili dve solzi: v vsakem očesu ena . . .

Tiho, kakor je prišel, je odšel skozi vrata.

Čudno mi je bilo pri srcu. Iz kota sobe, kamor sem bil postavil puško, se je bliščalo, ker se je večerna luč odbijala na kovini. In bilo mi je, kot da sta to tisti dve solzi, ki sem jih videl ravnokar v Tonetovih očeh . . . Rečem: storilo se mi je inako . . . Bil sem na tem, da pokličem Toneta in izpremenim svoj ukaz . . . Toda v tistem trenutku se odpro vrata in v sobo stopi Neža, da pogrne za večerjo, kakor vselej. In to mi je bilo dovolj, da je izgubila vsa sentimentalnost in da sem začutil v srcu čuden odpor . . .

»Pa bi poskusili z njim . . . Morda bo fant boljši,« je omenila Neža.

Tedaj pa je zavrelo po meni, da sem zakričal:

»Molčitel«

Druge jutro me je skrbelo, kakšno bo slovo. Bal sem se svoje mehko. Vedel sem, da je zaman vsako upanje, in vendar sem slutil, da mi bo silno težko odtrgati se od Toneta, ki mi je bil tekom teh mesecev navzlic svojim napakam globoko prirastel k srcu . . .

Pa čudno — slovo je bilo lažje kot sem mislil.

Tone pride k zajutрку in ga pogledam. Hej, ali je bil to mar še Tone od poprejšnjega večera? V novi obleki, ki se mu je prilegala kaj okusno, s paličico v roki in z malo, lično zavezano culico — to vam je bil gospodič, ki se odpravlja na izlet, ne pa Tone, ki zapušča svojo oskrbniško službo . . . Oko mu je žarelo radosti, da bo še ta večer doma med brati in sestricami . . . Venomer je gledal na uro, da ne zamudi vlaka.

»Kar po bližnici pojdem,« je rekel, ko je videl, da se kazalec le pomika, Neža pa še ni gotova.

»Pa če zamudim — o, mari mi je! Potem jo udarim kar peš čez Razbor in Šutno — in zvečer sem doma.«

Ko mu nihče ni odgovarjal, je modroval sam zase:

»To bodo gledali doma, ko pridem! Še poznali me ne bodo. Jaka, ki je sedaj star tri leta in se vsakega gospoda boji, bo kar strahu zajokal, ko me zagleda . . . In Matevž in Katrica in Janez — vsem kupim kolačev v Loki . . . Koliko je že ura?«

Hotel je iti kar brez zajutrkca. Pa sem ga zadržal s silo, češ:

»Ne boš zamudil ne!«

Silno trpko mi je bilo. Kako tudi ne! Otrok lahkomišljeni, saj je bil zamudil — saj je bil vrgel od sebe priliko, ki se mu je ponujala, da bi bil srečen za vse življenje. Kot za svojega bi ga bil imel . . . In nazadnje: celo ob smrti bi se ga bil spomnil . . . Sedaj pa, ko je vrgel vse od sebe, hiti otrok lahkomišljeni in skrbi edinole za to, da ne zamudi vlaka . . .

Šel sem ven pred hišo in gledal doli proti Grabnu in si rekel:

»Z železom obijem okna in vrata, da bo hiša varna pred zlikovci . . . Železo in jeklo: trda sta, a zato se nanju lahko zanesesh; na človeka se ne moreš . . .

»Sedaj pa grem,« je izpregovoril Tone, ko je stopil predme.

Tedaj pa se vseeno nisem mogel pomagati in sem ga vprašal:

»Ali ti ni prav nič žal, da greš?«

In šele tedaj se je domislil, da bi mu moralo pravzaprav žal biti . . . Zato je siloma spravil obraz v resne gube in rekel:

»O —, seveda mi je žal.«

»Pa zakaj ti ni nobena beseda nič pomagala?«

Malo je pomislil; potem pa mu je šel preko obraza zopet tisti prikupljivi izraz kakor vselej, kadar je kaj obetal.

»O —, sedaj bi se bil pa resnično poboljšal!«

Pogledal je tako vdano in prepričevalno, da bi mu bil še sedaj v zadnjem trenutku navzlic vsem bridkim izkušnjam malone zopet verjel . . .

Pa sem videl, kako se ozira proti zvoniku, kjer je bilo prav tedaj udarilo pol osmih — in to me je streznilo . . .

»Z Bogom!«

»Z Bogom!«

* * *

Po tistem sem ga videl še enkrat. Peljal sem se z vlakom proti Ljubljani in tam nekje v bližini Medvod sem videl skozi okno, kako se je kotalila na travniku šestorica otrok in se zaganjala v krepkega dečka, ki je kakor Goljat stal sredi med njimi in se jih otepal. Eden izmed paglavcev mu je bil zlezal na rame in ga — štupo ramo sedeč — vlekel za ušesa kakor konja. Drugega, ki ni imel toliko sreče, je bil zgrabil mladi Goljat za rame in ga sukal v okrog, da se mu v razdalji ene dečkove dol-

gosti ni upal približati nobeden izmed ostalih treh... Zato pa je bil tak vrišč, vpitje in smeh, da je šunder prevpil celo vlakovo drdranje... Ko sem bolj natanko pogledal, sem videl, da ni bil mladi Goljat nihče drugi, nego moj Tone... Pozneje sem izvedel, da ga je bil dal oče služiti iz nevolje, ker ni imel poklica za »oskrbništvom«. Kmet, ki ga ima v službi, je baje prav zadovoljen ž njim in pravi, da je dečko poraben za vse; najrajši pa da ga imajo otroci, ker zna ž njimi občevati kakor malokdo. In ker je otrok pri hiši cela kopica, zato je kmet vesel, da ima koga, ki mu jih spravi raz glavo.

HOMERJEVA ILIADA.

PROF. FR. OMERZA.

III. SPEV.

(Dalje.)

139. Ko ji boginja to reče, vzbudi hrepenenje ji sladko
v srcu po prvem soprogu, po mestu in stariših ljubih.
V srebrnobelo tančico Hélena koj se ogrne,
steče iz sobe na plano — nežna utrne se solza —
toda ne sama, nji hkrati služabnici dve sta sledili,
Ajtra, Pitéjeva hči, in Klímene z njo volooka.
Naglo dospejo nato do kraja, kjer Skajska so vrata.
Priamos tamkaj sedi in Pántoos, zraven Timójtēs,
Klítios dalje in Lampos in Aresa cvet, Hiketáon,
poleg Ukálegon in pa Anténor, razumna dvojica.
To starešine so ljudstva, sedeči nad Skajskimi vrati.
Boj so sicer zapustili vsled starosti, toda v posvetu
dobri govorniki kakor skržati, ki daleč po gozdu
ljubki pošiljajo glas, sedeči na vejah drevesnih:
taki so torej vodniki Trojancev, sedeči na stolpu.
Brž ko zapazijo torej, da Hélena stolpu se bliža,
drug proti drugemu láhno pravi krilate besede:
156. »Kdo bo zameril Trojancem, možém z golenjaki Ahajcem,
mnogo če časa trpé že bóli za takole žensko!
Kajti nesmrtni v obraz boginji je čisto podobna.
Vendar, če tudi je taka, naj vrne domov se na ladjah,
naj ne ostane naprej še kot šiba za nas in otroke.«
161. Pravijo, Priamos knez pa Heleno k sebi pokliče:
»Pridi, o dete preljubo, semkaj in k meni se vsedi,
móža da prejšnjega vidiš, sorodnike svoje in drage —
kriva mi nisi ti nič, bogovi so krivi mi tega,
vojno ki polno solzâ poslali so to mi z Ahajci —
hkrati poveš mi ime pregroznega tega junaka,
kdo od Ahajcev ta mož je neki, zastaven in velik.
Res je sevé, da celó za glavo so drugi še večji,
lepega vendar tako jaz nisem nikoli še videl,
da je ugleden tako; saj kralju je čisto podoben.«

171. Helena, žen krasotica, nato mu odvrne ter pravi:
 »Vreden si res spoštovanja in časti, predragi mi sveker.
 O ko nemila bi smrt mi ugajala tákrat, ko semkaj
 s sinom sem tvojim prišla, pustivši sobano in znanca,
 hčerko u nežni mladosti, nebroj sovrstnic mi predragih!
 Ker se zgodilo to ni, v potoku solzá tu ginevam.
 To ti povedala bom, kar zvedeti hočeš in vprašaš.
 Ta je Atrejevič tukaj, širni vladar Agamemnon,
 ni pa izvrsten le kralj, on móčen je tudi borilec.
 Bil je i svak mi nekoč pasjeoki, če bil je seveda.«
181. To govori mu in starček začudi se ter mu zakliče:
 »Blaženi sin ti Atreja, od zibeli srečen iz nébal!
 Mnogo pokornih je res mladeničev tebi ahajskih.
 V Frigiji tudi nekoč sem bil že, vinogradov polni,
 Frigijcev videl sem tam obilno in z urnimi konji,
 ljudstva številna Atréja in Mígdona, sličnega bogu,
 ki taborili takrát so ob bregu Sangárija reke.
 Saj kot zaveznik i jaz med njimi sem bil u številu
 onega dne, ko prišlé Amazonke so, hrabre kot možki.
 Ni jih pa toliko bilo kot zdaj bistrookih Ahajcev.«
191. Ko pa zazre Odiseja, starec udrušo povpraša:
 »Zdaj mi pa, dragi otrok, povej še, kdo neki je tale.
 Manjši za glavo sicér kot Atrejevič, knez Agamemnon,
 toda v raménih precéj je videti širji in prsih.
 Njemu orožje leži na zemlji, ki mnogo jih hrani,
 sam pa koraka ob vrstah in hodi okoli kot oven.
 Meni se zdi, da je sličen zeló gostodlakemu ovnu,
 kadar med čredo ovac sprehaja se srebrnobelo.«
199. Njemu nato pa odvrne Hélena, Zevsova hčerka:
 »To pa Laértov ti sin, Odiséj je prebrisani, zviti.
 Itaka skalna sicér je kraj, kjer je zibel mu tekla,
 ve pa različnih zvijač in umnih ukrepov obilo.«
203. K nji se obrne razumni Anténor ter pravi:
 »Gola resnica je to, kar zdaj zgovorila si, žena;
 kajti nekoč tudi sèm prispel Odisej je že božji,
 namreč vsled tebe kot sel z Menelajem, Aresa ljubčkom.
 Jaz sem sprejel ju prijazno in v svoji palači pogostil,
 tudi spoznal sem postavo obeh in razumne ukrepe.
 Ko pa stopila nato sta v sredo med zbrane Trojance,
 višji je bil Menelaj kot drugi, širokorameni,
 kadar sta stala, sedeč pa je bolj Odisej bil zastaven.
 Ko govoriti sta jela, razvijati umne naklepe,
 takrat zares Menelaju tekle so urno besede,
 redke sicer, a doneče, ker gostobeseden on ni bil
 in bi neumnosti kvasil, al ker je bil mlajši po letih.
 Toda če kdaj Odisej premeténi je skočil po konci,
 stal je in zrl na tla, oči pa na zemljo upiral,
 žezla ni k sebi nikdár in tudi od sebe ne sklonil,
 kar nepremično kot mož neizkušen ga držal je v roki;
 reči utegniti bi kdo, da pustež je, glupec neumen.
 Toda ko glas pa močán izpustil iz svojih je prsi
 in pa besede podobno kot goste snežinke po zimi,
 kosati ne bi se hotel nihče potem z Odisejem.
 Nismo čudili takrát se tako Odiseja postavi.«

225. Zdaj pa Ajánta zagleda in starček utretje povpraša:
 »Kdo pa Ahajec je ta, ki velik je mož in pa močen?
 Z glavo presega Argejce, s širokimi tudi rameni.«
228. Helena zdaj dolgokrila, žen krasotica, odvrne:
 »Ajas junaški je to in v boju zaslomba Ahajcev.
 Idomenej pa stoji kot bog u sredini Krečanov
 ravno nasproti, krog nježa Krečanov se zbirajo vodje.
 Često kot gosta sprejel Menelaj ga je, Aresov ljubček,
 v naši palači doma, če prišel je tjakaj iz Krete.
 Zdaj bistroke Ahajce druge po vrsti vse vidim,
 dobro ki vse bi poznala in mogla z imenom navesti,
 ljudstev reditelja dva pa najti oko mi ne more:
 Kástorja, z vozom junaka, borilca z roko Polidevka,
 krvna mi brata oba, ki rodila nas ista je mati.
 Mar li iz ljubkega šla Lakedajmona z drugimi nista?
 Mar sta li semkaj prišla u ladjah, plujočih po morju,
 zdaj pa ne marata iti z drugimi borci u vojsko,
 ker se bojita sramote, očitkov, ki meni veljajo?«
243. Pravi, a ona že krije zemlja oba žitonosna
 tam v Lakedájmonu ljubkem, v dragi očetni deželi.
245. V tem pa klicarja po mestu za božjo zavezo in zvesto
 neseta jagnjeti dve in rujnega vina, sad zemlje,
 v mehu iz kože kozé. Klicar pa Idajos prinaša
 svetlo bliščeči se vrč in zlate kozarce obenem.
 K starčku pristopi v bližino ter pravi bodrečo besedo:
 »Vstani, Priamos knez! Veljaki te kličejo namreč
 konje krotečih Trojancev, Ahajcev z oklepi iz brona,
 doli da stopiš na polje, da sklenete zvesto zavezo.
 Aresov ljubček pa, knez Menelaj in junak Aleksandros
 s sulico dolgo za ženo poskusila bosta se v boju;
 kdor izmed njiju bo zmagal, imetje bo vzel si in ženo.
 Mi pa prijateljstvo drugi in zvesto zavezo sklenimo,
 v Troji naprej velegrudi mi bivajmo, ti naj pa v Argo
 vrnejo konj se rednico, na dom krasotic, u Ahajo.«
259. To govori mu in starček zgrozi se. Tovarišem svojim
 konje ukaže napreči in ti ga ubogajo urno.
 Priamos stopi na voz in vajeti k sebi potegne.
 Njemu ob strani se vsede na sedež prekrasni Antenor.
 Konje brze na polje čez Skajska zapeljeta vrata.
 Toda ko tja med Trojance in vrste dospeta Ahajcev,
 stopita doli z vozá na zemljo, ki mnogo jih hrani,
 v sredo korakata tja med Trojance in vrste Ahajcev.
 Zdajci pa vstane takoj Agamemnon, knez med junaki,
 in Odisej premeteni. A krasni klicarji daritve
 skupaj za zvesto zavezo priženejo, v vrču pa vino
 mešajo, kraljem nato pa vlivajo vóde na róke.
 Sin pa Atrejev potem nož vunkaj potegne z rokami,
 ki mu ob nožnici meča veliki prav vedno je visel,
 jagnjetom dlako na glavi odstriže, potem pa klicarji
 to razdele med Trojance in vrle veljake Ahajcev.
 Roke Atrejevič dvigne in moli glásno med njimi:
276. »Oče ti Zevs, ki vladaš iz Ide, prečastni, vseišnji,
 in ti Solnce, ki gledaš na vse in vse mi poslušáš,
 reke in tudi ti zemlja in vidva, ki spodaj umrlih
 duše kaznujeta onih, ki tukaj so krivo prisegli:

priče bodite nam vi in zvesto zavezo varujte!
 Če Menelaja ubije mordà Aleksandros v dvoboju,
 Heleno on naj ima in vse premoženje ob enem,
 mi pa vrnimo se v ladjah, plujočih po morju, v Ahajo.
 Če Menelaj zlatolasi ubije mordà Aleksandra,
 dajo Trojanci nazaj spet Héleno z njenim imetjem,
 kazni plačajo tudi Argejcem, ki pač se spodobi
 in ki potem naj živi v prihodnje od roda do roda.
 Ako pa Priamos kazni in Priama meni sinovi
 plačati voljni ne bodo, čeprav Aleksandros bi padel,
 jaz še nadalje potem bojeval se bom radi plačila,
 tukaj ostanem dotlèj, da boja namen se doseže.«

292. Pravi in jagnjetom vrat z neusmiljenim bronom prereže.
 Zdaj položi jih na tla, ko trese telo se boleti,
 ker jim zmanjkuje moči, oropal jim bron je življenje.
 Vino iz vrča potem zajemajo vunkaj v kozarce,
 zlivajo ga in k bogovom molijo védno živečim.
 Marsikateri je rekel Ahajcev tako in Trojancev:
 »Zevs ti prečastni, vsevišnji in drugi nesmrtni bogovi!
 Kdor bi najprvi od nas to sveto prisego prekršil,
 kakor to vino po zemlji naj tečejo njega možgani,
 njega in njega otrok, a ženo naj vzamejo drugi.«
302. To govore med seboj, a Kronov jih sin ne usliši.
 Priamos, Dárdanov cvet, pa pravi med njimi ter reče:
 »Čujte, Trojanci in vi možje z golenjaki Ahajci!
 Tukaj ne morem ostati, odidem na Ilion zračni;
 z lastnimi namreč očmi nikakor bi zreti ne mogel,
 sin da moj ljubi bori z Menelajem se, Aresa ljubčkom.
 Zevsu seveda je znano in drugim nesmrtnim bogovom,
 ko ga od njiju usoda smrtna pripravljena čaka.«
310. Pravi in jagnjeti v voz mož slični bogovom postavi,
 gori postopi i sam in vajeti k sebi potegne.
 Njemu ob strani se vsede na sedež prekrasni Antenor.
 Onadva torej nazaj se vrneta v Ilion mesto.
 Hektor pa, Priamov sin, in z njim Odisej bogorodni
 prostor premerita nájprej, kjer boj bi se moral vršiti,
 vzameta žreba tresoč v čeladi ju z bronom obiti,
 kdo izmed njiju popréj naj bronasto sulico vrže.
 Ljudstvo pa moli goreče in róke povzdigne k bogovom.
 Marsikateri je rekel Ahajcev tako in Trojancev:
 »Oče ti Zevs, ki vladaš iz Ide, prečastni, vsevišnji!
 Kdor izmed njiju je vzrok, da tole godi se med nami,
 daj nam, da oni pogíne, pogrezne se v Hada domovje,
 mi pa prijateljstvo drugi in zvesto zavezo storimo.«
324. To so dejali, a Hektor, veliki in čop na čeladi,
 trese, nazaj gledajoč. Žreb Paridov vunkaj poskoči.
 Drugi se vsedejo zdaj po vrstah, kjer vsakemu ravno
 konji so, urnih korakov, in risano mu je orožje.
 Božji junak Aleksándros, Hélene mož lepolase,
 zdaj si okoli ramen obleče orožje prekrasno.
 Najprej okoli golen golenjake si dene prelepe,
 ki jih držale so skup na členkih srebrne zapone.
 Vzame nato si oklep in obleče okoli ga prsi
 — brata Likaona bil je — ter prilagodi si ga sebi.
 Meč na ramena si vrže obit s srebrnimi žebli,

bronast, nato pa še ščit, ki sila je trden in velik.
Močno na glavo čelado si dne lepó narejeno,
z repom od konja, in čop kar strašno mu miga od zgoraj.
Prime si sulico trdno, ki krépkó drži jo u rókah.
Ravno tako Menelaj bojeviti orožje obleče.

340. Ko pa pri svojem krdelu oba sta u polnem orožju,
v sredo korakata tja med Trojance in vrste Ahajcev.
Srd jima zre iz oči. Možé z golenjaki Ahajce
groza obide pri tem in konje kroteče Trojance.
Blizu si stopita zdaj na odmerjenem jima prostoru,
sulice kvišku vihtéč, ker drug sta na drugega jezna.
Sulico zdaj dolgosenčno zažene najpréj Aleksandros,
sina Atreja zadene u ščit, ki povsod je razmeren.
A ne predere ga bron, upogne se mu pa ostrina
v ščitu premočnem nazaj. Menelaj pa, Atrejevič, dvigne
s sulico zdaj se kot drugi, prej moli k očetu še Zevsu:
»Daj, da kaznujem, o Zevs, ki prvi krivico je storil,
božjega zdaj Aleksandra, in z mojo rokó ga premagaj,
vsak da zgrozí se strahú še tudi v poznejših rodovih,
da bi gostitelju škodil, ki róko prijateljski nudi.«
355. Sulico zdaj dolgosenčno v rokáh zavihitvši zažene,
Priama sina zadene u ščit, ki povsod je razmeren.
Skozi pa sulica težka ščit mu predere bliščeči,
hkrati še skozi oklep zabode se veleumeten.
In ob lakótnici tik naravnost prereže mu srajco
sulica. Kar se pripogne in črni uide usodi.
Sin pa Atrejev potegne s srebrnimi žebli obit meč,
vzdigne ga naglo in vdari po ščita grebenu; a zlomi
v kose se tri mu in štiri krog njega in pade iz róke.
Zdaj pa Atrejevič vzdihne zroč proti širnemu nebu:
»Oče ti Zevs, od bogov kot ti ni pogubnejši nihče!
Upal sem res, da enkrát Aleksandra hudobnost kaznujem;
zdaj pa v rokáh se mi zlomil je meč, iz roké brezuspešno
sulica mi je zletela, ne da bi njega zadela.«
369. Rekši priskoči in zgrabi mu koj gostožimo čelado
ter ga obrne in vleče k Ahajcem, možem z golénjaki.
Dávi pod nežnim ga vratom vézeni jermen bogato,
ki si ga sam na podbradku napel je, da šlem mu je držal.
Res da bi bil ga odvlekel in slavo dobil neizrečno,
ko bi ne bila zazrla ga Zevsova hči, Afrodita,
jermen ki njemu pretrga od vola, pobitega s silo;
prazen pa šlem je poskočil hkrati za róko debelo.
In zavihitvši nato med Ahajce, može z golenjaki,
vrže ga v sredo junak in vzamejo dragi ga drugi.
On pa zažene se znova, hoteč umoriti sovraga,
z bronasto sulico vanj. A kaj? Afrodita iztrga
lahko seve kot boginja, ki v gosto zavije ga meglo,
ter ga postavi u sobo dehtečo in blagodišečo.
Sama pa gre, da pokliče spet Héleno. In naleti jo
gori na stolpu visokem, krog nje pa Trojank je obilo.
Prime za lepodíšečo obleko in k sebi potegne
ter se oglasi, podobna vólno predoči in sivi
starki, ki lépo ji volno je sukala, ko je še bila
tam v Lakedájmonu ljubkem, in njo je ljubila pred vsemi.
V njeni podobi tedaj Afrodita se božja oglasi:
»Pridi mi sem! Aleksandros te kliče, domov da se vrneš.

Notri u sobi leži na postelji, delani krožno,
v krasu lepote bliščeč in obleke; ne mogla bi reči,
da je prišel iz dvoboja, ampak da misli oditi
ravno na ples ali právkár pustil je ples in počiva.«

395. To govori ji boginja in v prséh srce ji razburi.
V istem trenutku, ko vidi vrat velekrasen boginje,
prsi mikalno vabeče in jasno bleščeči očesi,
groza jo kar spreleti ter pravi rekoč ji besede:
»Kaj pa prekaniti hočeš zlobno takó me v besedah?
Jasno, da boš še naprej po mestih, za bivanje všečnih,
Frigije kam me peljala ali morda Majónije ljubke,
ako ti ljubček je kak i tam od ljudi umrljivih.
Ker je tedaj Menelaj Aleksandra zdaj božjega zmagal
in namerava zato domov me odvesti, sovražno,
to je tedaj, da prišla zdaj sém si z zvičajnim naklepom.
Pojdí in vsedi se k njemu, ne hodi po božjih več potih,
s svojimi níkdár nogámi ne vrni nazaj se k Olimpu,
ampak pri njem le zdihuj brez nehanja, skrbno ga čuvaj,
dokler te mórda ne vzame za ženo al tudi za sužnjo.
Jaz pa ne vrnem se tja, saj graje bi bilo to vredno,
k njemu da stopim v ljubezni. Trojanke v prihodnje na mene
kazale vse bi lahkó, ko nosim nešteto že bóli.«
413. Nji pa odvrne nato Afrodita boginja srdito:
»Grozna, níkar me ne draži, da jezna roké ne odtegnem
in ne začnem sovražiti, kot zdaj sem te móčno ljubila,
in ne zamislím sovraštva pogubnega sredi obojih,
sred med Danajci in Trojo. In ti bi poginila bedno.«
418. Pravi in móčno prestraši se Hélena, Zevsova hčerka;
tiho nató se pokrije s srebrnobleščečo obleko
ter za boginjo odide, nobena Trojank je ne vidi.
421. Ko do prekrasne palače dospeta nato Aleksandra,
urno postrežnici zdaj se napatita k svojemu delu,
ona pa, žen krasotica, odide u sobo visoko.
Stol pa nato Afrodita, ljubkó smehljajoča se, vzame,
nese in dne ga tja Aleksandru naproti boginja.
Helena, hči ščítonosca Zeusa, na njega se vsede,
proč se obrne z očmi in krega soproga, rekoč mu:
428. »Prišel domov si iz boja! O da si tamkaj poginil,
močni da zмага te mož, kí meni sprog je bil prvi!
Prej si se báhal seve, da ti Menelaja prekašaš,
Aresa ljubčka, u moči in suličnem boju in rókah!
Dobro, kar pojdi in zdaj Menelaja, Aresa ljubčka,
zopet pozóvi na dvóboj! Vendar níkar ne, ti pravim!
Pusti te misli naprej, z Menelajem níkar zlatolasim
v silnem se boju boriti in z njim se níkar vojskovati
kar brez razuma, da kopje njegovo kako te ne zмага.«
437. Zdaj ji pa Paris odvrne ter pravi, rekoč ji besede:
»S trdim mí, žena, níkar očítanjem srca ne karaj!
Kajti sedaj Menelaj z boginjo Ateno je zmagal,
njega pa drugič bom jaz, bogóvi i nam so ob strani.«
449. Toda Atrejevič hodi med četami, zveri podoben,
sličnega kje da bogóvom zagleda mordá Aleksandra.

A od Trojancev ne more in slavnih zaveznikov nihče Parida zdaj Menelaju pokazati, Aresa ljubčku. Saj iz ljubezni prikrili ga ne bi, če kdo bi ga videl; kajti kot črno usodo, tako so ga vsi sovražili. Zdaj Agamemnon med njimi oglasi se, knez med junaki: »Čujte me, Dárdanci vi, Trojanci, zavezniki slavni! Zmaga da gre Menelaju, Aresa ljubčku, je jasno; Heleno vi pa argejsko in z njo premoženje obenem dajte nazaj in pa kazen popláčajte, ki se spodobi in ki potem naj živi v prihodnje od roda do roda.«

461. To jim Atrejevič pravi, Ahajci prikimajo drugi.

PRAZNA HIŠA.

PROF. FR. PENGOV.

Predlanskim je bilo. Miheljnov Franclj, pošten kolar v D., se je pripravljaj na pot v Ameriko; z njim je šla tudi pridna Rezika, njegova žena in petletni sinko Jakec. Vse je bilo pripravljeno; dečko je sedel na vozu starega očeta Antona, ki je imel družinico s prtljago popeljati na kolo-dvor, mati je jemala slovo s solznimi očmi od svojih starišev, dočim je oče še enkrat pogledal okoli novo zidane hiše, ki jo je zapuščal. Ključe je izročil dobremu tASTU, na praču pa si je brisala oči zvesta dekla Barba.

»Ali pridemo kmalu nazaj, ata?« povprašuje Jakec.

»Sam Bog ve to, ljubček moj; ko bi šlo po mojem srcu in ne po pameti, bi sploh nikoli ne zapuščali domačije,« odvrne oče resno, a ljubeznivo.

»Kdo bo pa stanoval ta čas v hiši in čumnati in shrambi in veži, ata?«

»Kdo neki, jurček mali, nihče. Prostor ostanejo prazni, dokler se ne vr-nemo!«

Še so si segali v roke, klicali »z Bogom, z Bogom!« in voz je oddrdral proti železnici, ta je odpihala proti ladji in ta odjadrala preko morja.

Barba pa je šla zopet k svojim starišem na Moravško, da bi si poiskala kje primerno službo.

* * *

Eno okence v veži je bilo priprto s polkenci, vrata v glavno sobo ali v hišo pa

so bila na stežaj odprta, da bi prepah zabranil vlago.

Komaj je izginil voziček izpred hiše, že prileti muha v hišo in se usede na strop med tovarišice. Pa komaj se je dobro usela, se že zavalila na mizo in brca, ležeč na hrbtu, z vsemi šestimi tako razposajeno kot neugnan otrok; skoro bi bila samega smeha počila.

»Kaj je neki danes naši sestri Musci?« so si šepetale tovarišice.

A ona se je smejala in od smeha ni mogla niti besedice spraviti iz sebe.

Tedaj se vstopijo muhe okoli Musce in jo opazujejo, če ne bi morda opazile znakov, ki delajo bitja zrela za na Studenec (dež. blaznica pri Ljubljani).

Iz razpoke pri oknu se prikaže strigalica, razpne krila — biti mora že kaj posebnega, da to stori — in zleti na mizo, kjer se je vrtela Musca. Bolha je poskočila z enim samim skokom visoko na mizo in gleda vsa začudena muho.

»Zmedlo se ji je!« se oglasi na tiho uš, ki je morala pred dobro uro zapustiti svoj prestol na Jakčevi glavici pod neusmiljenim pritiskom glavnika.

»Muha nikoli ne izgubi pameti!« so ugovarjale užaljeno tovarišice.

»Seveda ne, kako bi jo neki izgubila, ki je še nikoli imela ni!« se oglasi poredna miška in pricaplja na dan iz luknje pod omaro. Hvaležno jo pogleda uš zavoljo fine šale.

»Morebiti je bolna,« pošepeta domači suknjarski molj, ki prifrči izza zavese ob oknu.

»Prehudo kri ima, dobro bi ji bilo nekoliko puščati,« se ponuja posteljna steniča, ki se ji sicer ni poznalo, da bi uživala vojni kruh s »krušno karto« v roki, a na obličju ji je bilo brati kakor skrivna skrb za bodočnost.

»Imamo boljša zdravila kot je puščanje, ki ni več moderno,« zagotavlja par majhnih mravljincev, ki so bili pri-

Tedaj je vendar prišla Musca zopet k sebi. Skočila je kvišku, stopila na dva para nog, s tretjimi pa si je brisala zaprašene oči. Pa še vedno ji je šlo na smeh.

Pripovedovala je: »Smejati sem se morala le tem šegavim ljudem... ko so odhajali od doma... saj veste, kolarjeva družina, ki je tu stanovala! Sedela sem namreč ravno na nosu gospodarjevem, ko je sedel na voz. In takrat je rekel... he, he, he!... rekel je, da bodo sedaj, ko gredo sami proč... ha, ha, ha, ha!... da bo po-

PRZEMYSŁ.

teklj iz shrambe gledat čuden prizor; »trohica medu od lipe in bezga gotovo pomiri razburjeno kri!«

»Hi, hi, hi, hi! to so pa čudne reči!« je sikal s tenkim glasom po sobi komar.

Čudna Musca se je smejala še vedno, dokler ne prileti velika njena sorodnica v modrem krilu iz kuhinje; bila je modra mesarska muha.

»Ali te bo pač zopet srečala pamet?« je zabrnela z nizkim glasom mesarica in plesala okoli nje, pozivljajoč jo, naj vendar govori.

tem cela hiša ostala prazna... ho, ho, ho, ho!«

Bolha je poskočila trikrat po vrsti visoko proti stropu — če bi jo hotel posnemati, dragi moj, bi moral skočiti vsaj do križa visokega stolpa mestne stolnice —, hehetala sta se komar in strigalica, smehljali se, utripajoč s tipalnicami, mravljinici in molj; slednji je moral paziti, da ne izgubi s kril dragih zlatih in srebrnih luskinic, ki se zde preprostemu človeku le navaden prah; gospa Vomitorija — tako so klicale mesarsko muho njene znanke —

pa se je režala bučno, da je kar brnelo po zraku.

»Oj, ti ljudje! Kako smešni so vendar!« je brenčala.

»V hiši stanuje cela vrsta vsega spoštovanja vrednih družin, noč in dan ž nji mi skupaj in oni niti ne mislijo na nas, radi bi nas kar utajili. Lahko trdim, da ga ni kotička, ne špranje, ne shrambice, ki bi ne imela prebivalcev: od temne kletj spodaj pod zemljo, kjer gospodari mogočna podgana — Sivka, ob strani prijazne miške, resnobne krastače, zložnega kletnega polža ter mokrice pa do zračnega podstrešja, kjer prireja ponoči črna podgana svoje plese in se bratijo razni žužki s stonogimi pajkovci. Kakor pa se poda človek na kako majhno potovanje, takoj poreko: Hiša je prazna!«

In zopet se je smejalo vse, izjemo je delala le veščica, vulgo Tineja.

»To je vse res in prav!« je rekla ta. »Toda ljudje niso samo smešni, oni so tudi...«

»Večna resnica je to,« ji prekine besedo F o r f i k u l a, povsodi znana strigalica. »Ne samo smešni!«

»Čujte, čujte!« se je glasilo med zborovalci.

»Tudi jaz se imam nad marsičem pritožiti,« je rekla mesarica.

»Ali bi ne bilo dobro, da se porazgovorimo o priliki nekoliko natančneje o tej zadevi?« je vprašala vdano Tineja.

»Meni je prav!« se oglasi vljudno sicer nevljudna b o l h a, ki smatra za najvažnejšo nalogo svojega življenja to, da draži ljudi in živali. »Toda kar danes lahko storiš, ne odlašaj na jutri! Pomenimo se precej, da nas morda ne presenetijo vrnivši se ljudje!«

»O, tega se nam ni bati; pridejo morda čez leto, lahko pa tudi čez dve, tri leta osorej nazaj,« oznani slovesno Musca. »Tako sem slišala reči gospodarja.«

»Au!« zatuli bolha, plemenita P u l e k s. »Hudi časi lakote se bližajo zame. Treba se bo pač preseliti kam drugam, na Kovačevega Nerona. Škoda, škoda! Mladi

Jakec ima tako lepo, sladko kri. In tudi Barba ni ravno slaba!«

»Zdaj pri belem dnevu ne morem govoriti,« se izjavi v krotkem, a odločnem tonu veščica Tineja. »Ali ne bi kazalo, da se zberemo danes zvečer, ko se stemni?«

Š č u r e k in m o k a r iz bližnje kuhinje sta vneti za ta predlog, češ, da se jima podnevu kar nič ne ljubi, da pa ima zanju noč res svojo moč.

Mravlja F o r m i k a je bila odločno za zborovanje podnevu, kajti na noč da je vsled obilnega dela tako trudna, da komaj čuti ude in bi precej zaspala pri zborovanju. Vsled needinosti je prišlo do glasovanja po imenih; ker sta se podgana in miš zdržali glasovanja, češ, da jima je v odsotnosti družine noč in dan enako ljub, je bila velika večina navzočih za večerni mrak.

»Saj tako zelo se nam pa tudi ne mu-di,« meni mesarica. »Ta teden imamo pač vsi dovolj opravka, da zaležemo jajca, bi mislila. Danes osem dni, ko zamigljajo zvezdice nad hišo, se zopet snidemo. Kot lokal (kraj) za zborovanje bi predlagala na posebno željo več tovarišev, zlasti gospoda Periplaneta (ščurka), kuhinjo.«

Zborujmo le t u k a j v hiši! se oglasi v tem trenutku tenak, nežen glasek, ki ga doslej še ni bilo slišati.

»Kdo želi besede?« vpraša Vomitorija.

»Grilj, d o m a č i s t r i č e k,« je bil odgovor. »Jaz predlagam, da bi zborovali kar tukaj, kjer lahko ostanem tako la-godno v svoji špranji pri peči.«

»Prikaži se vendar na dan, da te vidimo!« sta pozivljali bolha in uš.

»Hvala za vabilo, nimam te navade,« se je zahvaljeval striček. »V svoji špranji se čutim najbolj varnega. Popolnoma zadostuje, da jaz slišim vas in vi mene!«

»Dobro,« pravi mesarska muha. »Čez osem dni se torej vidimo na tem mestu.«

»Pride jih gotovo še več,« meni go-spod G r i l j.

»Kdo neki, sem radovedna?« je povpraševala Vomitorija. »Mislila sem, da smo že vsi skupaj.

»O nikakor ne,« je zatrjeval striček. »Pač so vsi v bližini. Toda videti jih ne morete. Med nami je trdoglavi gospod Anobij, ki mu pravijo marsikje »mrtvaška ura«, za cesarsko podobo na steni se skriva sladkosneda ribica, dà, celo »tatu« ne pogrešamo v naši odlični družbi, piše se za Ptina. O učenem knjižnem ščipalcu, ki študira že drugo leto stari »Koledar« na omari in se trudi puštabirati v njem s svojimi velikimi kleščami, pa vkljub svojemu trudu vendar teče bolje nazaj nego naprej, o slaninarju, ki se mu bliža sedaj sedem suhih egiptovskih krav, o graharju in črnem žužku, ki bosta pogrešala odslej tako bridko v hiši graha in žitnega zrnja, o grinjah, pršicah, ki so imele doslej na suhih češpljah in sirovem hlebu v shrambi, nekatere tudi na kanarčkovi koži v kletki tako zlate urice, vseh teh dragih tovarišev niti ne omenjam; žalil bi jih, če bi moral šele poudarjati njihovo pričujočnost. Ne bo pa odveč, če posebej omenim slavnega gosta, ki uživa večkrat gostoljubje naše; na gredi pod streho sedeč so počastili našo hišo že večkrat člani visoke družine Papi lionov (metuljev), tako letos zgodaj spomladi lepa gospa Vanesa (dnevni pavlinček). Svojo mladost je preživela celo ob zidu v lični zibelki gospa Aporija (glogolov belin), ki tako ljubi svetlo atlasovo modo, kakor tudi gospod Rumenjak (ali citronček), ki obiskuje v svoji zali kitajskorumeni uniformi že v prvi spomladi žolte trobentice na vrtu. Vrhu vsega naj pa še omenim — glas gospoda Grilja se je skoro tresel skrivnostnosti — »čudne osebnosti, o kateri pa ne vem drugega kot to, da sem jo slišal že parkrat ponoči čisto razločno stokati iz nove smrekove mizice pri oknu.«

»Nekaterih izmed teh ljudi ne poznam,« pravi Vomitorija. »Ali moreš biti zanje porok, da so dostojni ljudje? Pridni obrtniki, kakor mi, in imajo domovinsko pravico v hiši?«

»Brez skrbi,« odgovori gospod Grilj. »Dobro poznam veliko večino, le z me-

tulji nimam nobenega znanja, a teh itak ne pride izmed »dnevnikov« k nočni seji nobeden. Le o skrivnostnem bitju v mizi nisem na jasnem, kakšnega duha da je.«

»Dobro!« pravi gospa mesarica. »Potem je vse v redu in za danes teden na svidenje pri zborovanju! Jaz sem seveda predsednica občnemu zboru in že v naprej opozarjam, da ima besedo — to velja zlasti za muhe! — vedno le po ena oseba, drugače je naš parlament (državni zbor) nemogoč!«

Ločili so se in šli vsak po svojem opravku.

* * *

Ob osmini prejšnjega dogodka so se res zbrali prebivalci prazne hiše, kot so se bili dogovorili ob mraku.

Strop je bil ves črn muh, bolha se je sukala tu in tam, spregovorila zdaj s komarjem, zdaj z malo pršico, prijazno pokimala mimogrede uši, se pomudila za nekaj trenutkov pri miški ali podgani in se sploh obnašala z vsemi zelo po domače; striček je sedel v svoji špranji, molj se je skrival za svojo zaveso, strigalica pa je sedela na mizi poleg mesarske muhe, ki je glasno brenčala in resnega obraza vodila zborovanje.

»Gospa Tineja naj ima prva besedo,« otvori predsednica sejo po običajnem pozdravu. »Ona je dala prva povod za to sejo, zato naj prva tudi govori!«

»Presvetlo je še zame,« se je branila večča.

»Prosim, ne bodite vendar tako malenkostna!« je rekla mesarica. »Če pridete k prostestnemu shodu, da bi ugovarjali zoper človeka, ki se ima za gospodarja nas vseh, potem morate pač prikrivati tako rahločutnost in nežnost.«

»Dobro bi bilo najpreje konstatirati (določiti), kdo da je navzoč pri zborovanju,« se oglasi gospod Grilj. »Če dovolite, gospa predsednica, Vam predstavim nekatere člane naše hiše, ki Vam še niso поблиže znani.«

»Prosim lepo!« je prikimala Vomitorija milostno.

»Potem prosim slavni zbor, da bi bil kolikor mogoče miren,« je začel striček.

Vse je poslušnilo in precej nato je bilo čuti iz podbojev pri vratih nenavadno trkanje. »Tik . . . tik!« se je glasilo na desni strani. »Tak . . . tak!« je odgovarjala žepna ura na levi. Tako je šlo nekaj časa.

»To so ‚Mrtvaške ure!« razlaga striček. »Evo jih tukaj!« V tem trenutku sta priletela dva majhna rjava hroščka iz podbojev. Bila sta posebne vrste možica; glava jima je tičala med prednjima nožicama, pokrita s čudno trdo kapuco. Eden se zaleti proti oknu in pade kot mrtev na polico pod njim, drugi pa se usede na mizo poleg predsednice.

»Dober dan!« pozdravi Mrtvaška ura. »Čujem, da imate zborovanje, protestni shod proti človeku.«

»Uganilj ste, prijatelj!« odvrne mesarica. »Toda Vaš gospod tovariš si je tam-le ob oknu zlomil tilnik, kakor se mi zdi.«

»Hm . . . mogoče! Utegnete se pa tudi motiti. Najbrže je moj tovariš progasti trdoglav zopet zadel ob tisto prečudno stvar, ki se nič ne vidi in je vendar trša od njegove glave (Mrtvaška ura je mislila na šipo pri oknu). V takem slučaju se vsakdo iz naše rodovine obnaša tako, kakor če bi zadel ob sovražnika.«

»Kako pa ravnate v takih slučajih?« se vtakne vmes Musca.

»No, tipalnice in nože stisnem k telesu in se spustim na tla, kamor že. V tem stanju me vsakdo zamenja z mrvico trohlenegega lesa ali z grudico prsti. Naj me tudi človek stiska, nabode na iglo ali zažge, ne ganem se za ves svet ne. Zato pravijo ljudje meni, da sem navadni trdoglav.«

»Čemu se vendar obnašate tako čudno in nerazumljivo?« zmajuje Komar s kosatimi tipalnicami na glavi; bil je samec.

»Prijatelj, skušnja in življenje nas učita, da na ta način uidemo najlažje sovražnikom; kajti tako na celem životu zdrevenelega Anobija (trdoglava) se ne loti ne ptica, ne gaščerica (martinček), ne

drug sovrag, če mu ga pomoliš tudi pod nos, večinoma ga niti ne opazijo. Sicer moj tovariš niti ne slutiti, kako izvrstno ga skriva njegova potuhnjenost — saj še nikoli ni videl čudovito smotrene barve svojih pokrovk (trdih kril) — vendar pa bi si ne mogel izmisliti imenitnejšega sredstva, da ubeži pred sovražniki. Biti mora neznan moder oni Stvarnik, ki mu je dal ta pripomoček ter ga obenem naučil, kako naj ga rabi.«

»Zakaj pa se vendar skrivate pod različnimi imeni, če ste pošten rokodelec?« poizveduje gospa Vomitorija. »Naš svetovalec, gospod Grilj, Vas je namreč predstavil preje kot Mrtvaško uro.«

»Prosim, tako so me klicali le v starih časih, ko so babjevni ljudje, kadar so zaslišali moje potrkavanje, rekali strahoma: Nekdo umira! Seveda se niso motili — kajti katera minuta celega leta mine, da ne bi tu kdo umrl in tam prišel na svet drug človek v nadomestilo?«

»In Vaš stan? Se preživljate pošteno z delom svojih rok?«

»Moj stan? Če hočete, imejte me za veselega mizarja, ki vrta in obdeluje les podnevu in ponoči. Sicer merim samo pet milimetrov po dolgem, vendar pa kažejo neštete luknjice v vratih, da nekaj zmorem. Tudi moj progasti tovariš trdoglav pušča dovolj vidne sledi za seboj. Menda ste že opazili v mirni sobici na tleh celo vrsto kupčkov iz fine lesne moke; to je njegovo delo. Delujemo pa trdoglavi ne toliko z žuljavimi rokami, marveč z — glavo; lahko nas zato štejete tudi med učene stanove. Glavno orodje so nam močne čeljustne klešče, ki so kos posebno jelo- vemu mehkeemu lesu; progasti Anobij se ne straši orehovine, a veliki moj stric Kapucin, ki meri celih 14 milimetrov, melje hrastov les, kot bi bil rahlo masleno testo.«

»Kako izvrstna in tečna mora biti pač Vaša vsakdanja hrana, da ste kos delu, ki se zdi meni tako težavno in naporno?« je menila predsednica.

»Halo, moja hrana! Les za zajutrek, kosček deske za kosilo in nekoliko žaga-

nja za večerjo, pa smo pri kraju! In pri tem smo zdravi in veseli, da je kaj. Ljubi se nam tudi peti in v toplih dneh junija, julija in avgusta vabimo celo na svate. Tisto tiktakanje žepne ure v lesu ni namreč nič drugega nego telefoničen pogovor med prijateljskimi zaročenci.«

»Pa Vas, prijatelj Anobij, nikoli ne tišči v želodcu grozna južina iz starega lesa?« poizveduje s pomilovanjem M u s c a. »Ko bi se Vam zahotelo samo po mladem, sočnatem in mehkem lesu, ko se nežno staniče šele tvori, potem bi Vas morda še umela. Saj se tudi koze in srne, jeleni in krave, dà, celo veverica in divji petelin gostita ob popkih in nežnih brstih, iz katerih postanejo pozneje lesnate vejice. Toda fine celuloznate stene mladih stanic pozneje olesenijo, se odebele, postanejo trde in za želodec neprebavljive. Kar grize me v črevesu, če se le zmislím na Vašo hrano; ni čuda, da ne morete spatí ponoči!«

»Hvala Vam, prijateljica, za Vaše sočutje! Toda poslušajte in uvidite, da gledate prečrno. Glejte, tudi v zlesenelih stanicah ostane še nekaj š k r o b a, ki je v krompirju in žitnem zrnju nakopičen v tako neznanskih množicah, in les sam se dá še čudovito spremeniti, če pride v prave roke, čem reči, v pravi želodec, kot je moj. Še niste nikoli čuli, gospa, o velikih tovarnah, v katerih izdelujejo po Ameriki in Nemčiji iz krompirjevega škroba na stotisoče kilogramov škrobnega sladkorja, sladkega sirupa, kí ga vendar tako strastno ljubite?! Na podoben način more človeški kemik spremeniti kos deske tako, da se vsak otrok z veseljem posladka ž njo. Treba mu je le nastrgati drobnega žaganja ter ga kuhati z žvepleno kislino (hudičevim oljem) in drugimi primesmi. Tako se spremeni les v cukrasto snov, ki redi, da je veselje. Le pogledjte me!«

»Tek Vašega življenja, dragi Anobij, nam dokazuje, da ste vse časti vreden obrtnik,« odloči predsednica. »Sedež in glas v našem zboru sta Vam zažgotovljena...«

»In ž njim gotovo tudi meni?« se oglasi progasti trdoglav, ki se je bil že davno zavedel iz svoje omotice. »Toliko bolj, ker smo mi trdoglavi sploh dobrotniki sveta, ki zaslužimo zato hvaležno priznanje. Kajti Bog nam je dal nalogo, da spravljamo izpod nog suho lesovje in napravljamo prostora novemu rastju. Mi sami in naši otroci (ličinke) glodamo les in pripravljamo pot vodi, ki les nadalje razkraja. Seveda se pri tem ne moremo vedno strogo ozirati na posebne človeške želje, toda vendar je naše delovanje v občno korist.«

»Bravo, bravo!« je odmevalo od raznih strani in mesarica je zadovoljno zabrenčala: »Pojdimo dalje, gospod Grilj!«

»Tat... ljubi tat!« je godel prijazni striček. Za trenutek je bilo vse tiho. Nato pa je prišel nov majhen hrošček z dolgimi tipalnicami na dan iznad omare s kupom knjig ter se usel na mizo; z njim vred je prišla še procesija starih znancev: črni žužek in moker iz žitne shrambe, grahar in lečar iz skrinje za stročnato zrnje.

»Tukaj sem! Sluga!« se je priklanjal priljudni tat na vse strani.

»Tako, tako, ti si torej tat!« ga pozdravi mesarska muha. »Prav radovedna sem, s čim da se neki ti pečaš. Ime tvoje ne obeta ničesar prida!«

»Vsak izmed nas je tat v svoji obrti,« je zgovorno zagotavljal Ptinus (tat). »A zdaj ne mislim toliko nase, kot na svoje otroke. Ko sem bil pa sam majhna ličinka, sem res žrl knjige, zlasti so mi dišali herbariji (zbirke posušenih rastlin med popirjem).«

»Suha južina!« se mrdí mesarica in se stresa.

»Toda zakaj bi bil ti manj vreden kot Mrtvaška ura? Zato dobro došel!«

Prišla je na svetlo ribica izza podobne na steni. Čuden patron s tremi osinami na zadku; a lepa je bila le, svetla kot srebro. Ko je povedala, da ne nosi nikdar kril, da bi letala po zraku, da ima rada za predjužnik moko, posebno pa sladkor, vsled česar so ji dali že stari Rimci

ime sladkosnedna (saccharina) Lepizma, so tudi njo sprejeli kot članico v gosposko zbornico.

»Ali smo zdaj vsi skupaj?« vpraša mesarska muha.

»Izvemši mravlje, ki so se pa opravičile, manjka le še skrivnostne osebe, o kateri je govoril striček,« odvrne bolha. »Če je pošteno bitje, naj se predstavi! Na dan ž njim!«

»Tamle v smrekovi mizi ima svoj sedež,« pravi striček. Videl ga nisem še svoje žive dni, a zato ga slišim noč in dan, kako vrta in gloda. Če ga morete izvabiti ven, storite to, prosim!«

Nastal je šum v zbornici; vsi vprek so klicali in vabili, tako da nihče niti samega sebe ni razumel. Čez nekaj časa pa je bilo čuti iz mize tenak, nesrečen glasek:

»Ven hočem!... Proč odtod!... Nazaj hočem v zeleni gozd! Tu nimam ničesar iskati!... Žrtev sem peklenškega zločina!... Ven hočem!... V domovino želi moje srce!«

»Bog nas varuj hudega!« je zaklicala mesarska muha. »Kaj naj to pomeni?«

Nihče ni mogel pojasniti skrivnostnega dogodka.

Trdoglav je energično (odločno) trdil, da bitje ne spada v njegovo družino, koje udje da so le mirni, pošteni ljudje, ki pridno delajo, dokler žive v hišni opravi, ko pa pride čas za to, pridejo na dan.

Le molj se je resnobno zamislil. Spomnil se je, da bivajo v gozdu daljni sorodniki njegovi, o katerih že dolgo ni bilo nobenega glasu. »Morda je kak večec ali sovka ali prelec ali celo kak mešičkar (Psihid), moj bližnji sorodnik, čigar gosenice napravljajo iz listja in mahovja umetne mešičke, kakor moji otroci, jih vlačijo seboj in se zabubijo v njih, vse, kot je že od nekdanj navada v naši družini?«

Ker nihče ni vedel kaj določnega in je bil tudi glas iz mize utihnil, zato je rekla gospa predsednica:

»Naj že bo ta pošast, kar hoče. Saj bo itak kmalu poginila tu notri v mizi. A sedaj otvorimo zborovanje! Na vzporedu

(programu) stoji kot glavna točka našega zborovanja: »Protest proti človeku zaradi stoletnih krivic, ki se nam gode.« Kdo želi besede?«

Hišna miška priteče iz luknje: »Prosim, gospa predsednica. Res nam je predstavil gosp. Grilj nekatere izmed došlih gostov. Toda, slavni zbor naj mi oprost, tudi drugi se poznamo še mnogo premalo. In vendar je mogoč odkritosrčen pomenek med nami le, če se ravnamo po starem grškem geslu: Gnothi savton! po naše: Spoznaj samega sebe!«

»Tako je! Gnothi savton!« so pritrjevali od raznih strani.

»Zato predlagam,« nadaljuje živahno govornica, »da se nam pošteno in lojalno predstavijo najpreje in vsaj one udeleženke našega shoda, katere zastopajo znatno večino po številu, vsega spoštovanja vredne muhe s čislano gospo predsednico na čelu.«

»Tudi jaz se pridružujem predlogu svoje sorodnice,« se oglasi siva podgana. »Toliko bolj, ker je hišna muha tako izredno zanimiva stvar, prava uganka za mnoge izmed nas. Ta in oni izmed navzočih si sicer morebiti domišljuje, da jo pozna prav dodobra, toda če nam odkrije Musca svoje tajnosti, spoznate vse, da je imel prav oni, ki je trdil, da imajo celo učeni naravoslovci še toliko proučevati na muhi, da bi imeli dovolj posla tudi, ko bi ne bilo nobene druge živali na svetu. In tega mnenja sem tudi jaz.«

Mogočno je zašumelo na stropu med muhami samega veselja nad temi besedami. Predsednica pa je velela z vznese-nim basom Musci:

»Nemogoče je ustavljati se tako odkritosrčni želji celega zbora. Poročaj torej o važnejših dogodkih svojega življenja, ozi-raj oč se pri tem po možnosti na vnanjo obliko in notranji ustroj svojega zalega telesa!«

Musca (se klanjajoč na desno in levo): »Velika čast je za ubogo muho taka naloga; prevzamem jo z veseljem le zato, ker sem prepričana o njeni potrebi. So ljudje, ki mislijo, da poznajo življenjeslovje

(biologijo) muhe natančno, če vedo, da léže jajca v pljuvalnik, da se izležejo iz njih ličinke in bube, da rade posedajo po nepomittih skledah, da jih je največ o sv. Jakobu in podobne reči. Toda to so površne duše, ki hodijo z zavezanimi očmi mimo največjih umotvorov narave. — Glejte, cenj. zborovalci in tovariši, če se posreči kakemu mehaniku spraviti ves čudovit ustroj žepne ure na mal prostorček, kot je n. pr. grahovo zrno, kako strmi ves svet in povprašuje, na kak način je bilo le mogoče sestaviti tako majčkena kolesca in peresca. Če pa leta po sobi bitje neskončno bolj umetelno sestavljeno; bitje, ki se samostojno redi in raste, ki se prosto giblje in vidi in sliši, ki je morda še manjše od grašjega zrna, ki je živ dokaz višje Modrosti, ki tako neskončno presega vse človeške moči, se zdi to veliki masi (množici) ljudstva čisto vsakdanja prikazen. Niti ne sanja se ji o tem, koliko ugank da čaka rešitve še pri tej mali muhi.«

»Opozarjam govornico,« prekine Vomitorija hišno muho, »naj upošteva izobrazbo poslušalstva in ne modruje preveč. Kajti zastavice življenja, zadnjih vzrokov njegovih niti sam človek ne bo naravnim potom nikoli popolnoma razvozlal. Poročevalka naj kar prične s svojo mladostjo.«

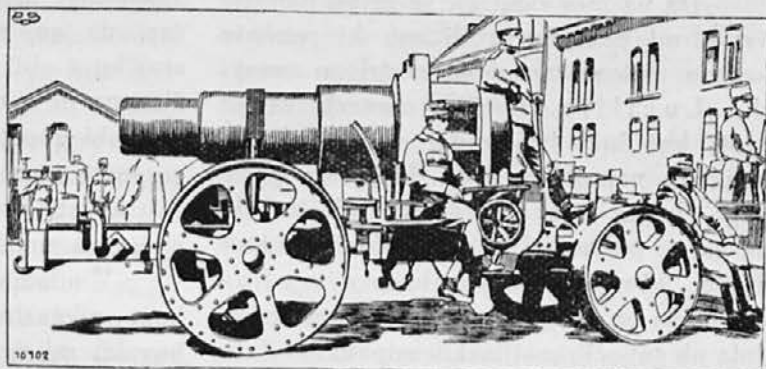
»Z veseljem. Omenim naj predvsem, da izvira moj rod iz preslavne družine Dip-terov ali dvokrilcev, ki jih je samo v Evropi okoli 5000 vrst. Če opazujete lepega poletnega dne bolj pazljivo razno cvetje, predvsem kobuljnic (korenje, kumin) listje, sadje in kompostni kup, boste imeli kmalu skupaj lepo vzorčno karto mojih vrstnic.«

»Tudi jaz se prištevam med nje,« se oglasi z visokim cvilečim glasom, dehtečim po topli krvi, lepa gospodična Komarica, tako vitkega telesa, da je bilo na-

sprotje med njo in mesarsko muho na predsedniškem odru kar kričeče. Kaj čuda, če so to dvokrilko že stari Latinci smatrali za vzor-lepoticó in ji dali ime zala Kuleks (Culex pipiens).¹

»Moja lastna zibelka pa,« nadaljuje Musca, »je tekla v gorki gredi za rdečo redkvico in solato na sosedovem vrtu. Mati seveda je stanovala v konjskem hlevu pri dveh rjavcih in tam je zlegla — skromne razmere ji niso dopuščale udobnejšega stanovanja — tudi svoja jajca. Bilo jih je okoli 80.«

»Ravno gosposkih navad ni imela tvoja stara,« se oglasi predsednica. »Moja mati je bolje vedela, kaj da ji vелеva stan. Ko je izgubila Pleškova mačka v meji ko-

AVSTRIJSKI MOTORNI TOP.

sec mesa tako, da ni mogla več do nje, ni tega opazil nihče; a moja roditeljica modrega telesa je takoj pribrenčala zraven, zaplesala dvakrat naokoli in se usedla široko na meso. Ko je kmalu nato zopet odletela, bilo je na njem lepo številce belih, nedolžnih jajčec v kupčkih, gotovo do sto. Pa to še nič ni, kajti vstanu smo jih zleči do 2000!«

»Toda gospoda moja,« nadaljuje Musca, »spomnite se na domačo kuro; vsak dan znese največ eno jajce in za kako pridno jo ima že gospodinja — moja mati pa je bila v četrt urici gotova z vsemi 80. Kmalu nato so vozili Plevensköva teta gnoj iz hleva in z jajci vred na gorko gredo;

¹ pipiens = zalo bitje, »pipi« poznata beseda iz otroške govornice, ens = bitje.

bilo je okoli poldne. Drugi dan, čez 24 ur, sem že prišla na svet in izlezla iz jajca kot silno majčkена črviču podobna žerka. Imela sem gladko, belorumeno kožico, ki se je svetila kot bi bila lakirana. Komaj je bila glava zunaj jajčne lupinice, pokazala sem že svetu zgled največje pridnosti in skrbi za bodočnost, gostila sem se noč in dan, in če bi bila učenka, bi bila dobila gotovo najboljši red in še premijo povrh. Kar sem tedaj uživala, bi se marsikomu izmed plemenite družbe morda ne zdelo ravno po okusu, zato molčim o tem.«

»Pa vsaj kaj povej o hrani drugih naših sorodnic, da ne bodo mislili: sramujemo se svojega življenja!« ji šepetne mimoletič komar na uho.

»Da pa moj zajutrek še ni bil najnižje vrste, mi boste pritrdili vsi, ki poznate krasno zlatozeleno mojo sestrično cesarsko Lucilijo (Lucilia caesar), ki se sveti kot luč; in vendar seda »zlata muha« najrajši na tron, ki je vse preje nego zlat in ki se ga varuje vsak človek, da ga ne pohodi. Da, celo dična Antomija, ki raja kot »cvetlična muha« večinoma po cvetju, se hrani kot nezmožno dete ob gnijočih rastlinskih odpadkih. Zato si je pa izbrala mlada Tahina (goseničarka) toliko finejše življenje. Njena mati leže jajca na kožo čvrste, zdrave metuljeve gosenice lahko samo pet, morda pa tudi do 100, kakor je pač gosenica velika. Gosenica sicer ugovarja prvi hip z visoko povzdignjenim životom, toda stara Tahina je že prilepila zalego in odletela. Ne loti se pa muha nikdar gosenice, ki je že zaležena.«

»Kaj vendar počno nedolžne mladice, ko pridejo iz jajec?« poizveduje bolha. »Trde kože in krhkih kocin vendar ne prebavi za ves svet ne!«

»Ji tudi ni treba,« odgovarja Musca. »Glejte, jajčece se drži kože vedno na tistem mestu, kjer nastane glavica mlade ličinke. Čemu to, vprašate? Žerka ne sme živeti niti za trenutek pod milim nebom na prostem; to je v zvezi z njenim dihanjem, o katerem si pa učenjaki še niso na

jasnem. Kakor hitro prodre breznoža ličinka jajce, pregrizne goseničjo kožo in pride v njeno osrčje. A glejte čudo! Dočim je prišla mlada Tahinica na svet z griznimi usti, izgubi sedaj čeljusti (kakor jih imajo hrošči) in dobi po zgledu metuljev sesalo. Kakšen pomen ima to, bi radi vedeli, kajne? Čujte! Novo stanovanje ličinke je pravi raj; ali naj drugače imenujem osrčje gosenice, polno krasne tolšče in tečne krvi? Vsevprek so pa razpeljane prenežne živčne niti; naj bi ličinka ugriznila le enkrat z močnimi čeljustmi, s katerimi je bila pregrizla kožo, in bilo bi v nevarnosti življenje gosenice, pa s prezgodnjo smrtjo hraniteljice bi skopala tudi mlada moja sorodnica sebi prezgodnji grob. Tako živi mala Tahina, dokler ne pride čas, da se zabubi. Večkrat dobi novo srajčko — ličinka sama namreč raste, kožica pa ne z njo vred — ob zadnji levitvi pa dobi zopet grizoča usta, pride ven iz gosenice in se zabubi v zemlji.«

»Pusti druge, govori zopet o sebi!« opominja predsednica.

»V mladih dneh sem imela silno majčkene, pikčaste oči, pa še teh nisem potrebovala; saj veste, kako zoprna je par dni staremu otroku solčna luč, zato sem se držala raje bolj v temi in okoli mene je z vnemo delovalo 79 sestic. Male glavice smo imele razdeljene na dvoje in na vsaki polovici je bila kratka dvočlenasta tipalnica. Tretji dan sem štela že 11 telesnih obročkov, s katerimi sem se lahko tudi sprehajala, kolikor je bilo ravno potreba za zdravje. Da sem imela v mladosti tako hrano, kot visoka gospa predsednica, bi bila že v prvih 24 urah lahko pridobila 200 kratno težo svoje prvotne, s katero sem prišla na svet!

Za dihanje sem imela na vsakem telesnem obročku ob straneh po par dihalnic, oni na prvem (glavnem) obročku sta bili večji in sta sedeli na temnih glavicah.«

»S čim pa dihaš sedaj, ko si že priletna?« vpraša miš.

»Gotovo s pljuči kot jaz in podgana in rejeni vol v hlevu, ki včasih tako sope,

da slišim njegovo hropenje v hram poleg hleva.«

»Ne, v spomin na srečne dneve mladosti sem si ohranila dušnice, dasi sem jih svojemu stanu primerno izpremenila, kakor vidite na meni. Skozi nje pošiljam v telo zračni kislec ter ga spajam s krvjo, ki je vsled tega vedno tako sveža (saj me poznate!) in ima tudi vselej pravo toplino ali temperaturo. Seveda tudi jaz, kakor vsakdo izmed cenj. zborovalcev, izdihavam oglenčevo kislino; pri tem ravnam včasih tudi nekoliko bolj glasno ter brenčim, kakor pravijo ljudje. Teža pa reveži ne vedo, da povzroča glavni šum pri letanju naglo utripanje s krilci.«

»Kolikrat neki zamahneš po zraku v sekundi?« poizveduje b o l h a, poskušajoč z velikim skokom razviti svoja krilca, ki so pa preveč skrita, da bi se kdaj prikazala na svetlo.

»Pri navadnem sprehodu po zraku utripam po 330—600 krat v sekundi in se pomaknem kak poldruhi meter naprej; nerodni kapusov belin na vrtu napravi v istem času le 9 mahljajev. Kadar me je pa strah, pa preletim tudi 9—10 m na sekundo. Ali ni to mojstrsko delo! Če pri takem urnem veslanju zarožljam malo bolj naglas, kdo bi mi zameril! Če imate dobra muzikalična ušesa, celo lahko uganete, da se ujema moje popevanje v zraku z visoko nadčrtano noto e ali f na klavirju in iz te višine glasu sklepajo zopet učeni godci, s kakšno hitrostjo da plešem k godbi.«

»Zakaj pa imata ti in gospa predsednica samo po dve krili?« se oglasi m i š k a. »Ko sem bila oni teden zunaj na vrtu, sem srečala na vrtni kadulji utrujeno čebelico, ki je imela pa štiri krila; prav dobro sem razločila.«

»In se nisi motila,« prikima Musca. »Kakor orel in lastovica, tako imamo tudi me d v o k r i l k e le po dvoje kril, čebela, osa, mravlja (dokler jih seveda nosi) pa po štiri; zato pravimo tem zadnjim k o ž o k r i l c i. Zakaj da je tako na svetu — koliko sem si belila že glavo nad tem vprašanjem! — pa še nisem na jasnem. Učeni

ljudje, kot jaz, so si splošno edini v tem, da sta d v e krili za letanje najpripravnější. Zakaj pa ima kljub temu večina žuželk po štiri krila in zakaj tudi me muhe delamo izjemo od splošnega pravila, to vedi ljubi Bog. Lepa pa so moja krila, le pogledjte, kako lepo mavrično se spremenjajo v solnčnem pramenu! Pa naj Vam povem naprej svojo zgodbo. Tudi jaz bi bila lahko zapela z majhno dekllico:

Majhna sem bila,
Piške sem pasla,
Piške so čivkale,
Jaz sem pa rasla.

Konj v hlevu potrebuje tri, štiri leta, da popolnoma doraste, človek celo 20 let! Jaz pa sem jedla s toliko požrtvovalnostjo vedno naprej, da sem dorasla že v 14 dneh! Seveda sem merila še vedno samo dobrih 12 mm, toliko kot je bil dolg nohet na mezinu služkinje Barbe.

Nekega dne pa mi je bilo nekako čudno pri srcu; ni se mi ljubilo ne jesti, ne piti, nepremično sem strmela v svet, ki ga itak nisem razumela, on pa mene ne. Podobno se je godilo mojim sestricam, to se pravi, onim, ki so bile še pri življenju.«

»Da je preminula katera že v tako cvetoči mladosti?« se zavzame pomilujoč M r t v a š k a u r a.

»Ne samo ena, ampak tri četrtine od vseh sestrâ ni bilo v tem času več med živimi. Vse so pokončali kruti sovražniki, pravi Herodi za ubogi mušji rod. In teh sovragov je brez števila; vsak piščanec, dà, vsak pajek se spotika nad nami, ptice posebno nad našimi ličinkami in bubami. Ravno se nas je pripravljalo zadnjih dvajset, da se zabubimo — bile smo trdno prepričane, da smo že premagale vse nevarnosti mladosti — pa ti prilomasti majhna, krviželjna čebela; č r n a S p a l a n g i j a je ime roparice, oblečene v krasen oklep, črnazelene sija, preko katerega je nosila še kožuh iz surove dlake, tako da je imela le noge in zadek gladek, prava sorodnica preoblečenega Jakopa, brata Ezavovega. Meni nič, tebi nič jo maha naravnost proti nezmožnim majhnim ličin-

kam in zapiči v vsako po vrsti svoje leglo kot brušeno bodalce med trebušne obročke. Obenem položi v vsako nesrečnico po eno jajce; iz teh izlezle čebelne ličinke so razjedle mušje žerke pri živem telesu ter se tudi zabubile v njih. Četudi ta maščevalka premnogih gosenic, ki so poginile na podoben način po Tahini, ni dosti večja

od bele pegece na nohtu (3 mm), vendar sem prebolela od cele velike družine poraz (katastrofo) edino le jaz, ki sem ležala skrita pod slamico na strani.«

»Zato pa dal Bog tebi toliko daljše življenje!« ji zakliče Komar, navdušen ob pogledu na znanko, rešeno iz tako groznih nevarnosti. (Dalje.)

NA RUSKEM.

(Potopis.)

JOSIP LAVTIŽAR.

23. Slike iz Petrograda.

Zastoj tu stojiš, zastoj boš stal,
da kdo bi prijazno besedo ti dal;
za svojim le vsak veseljem hodi,
ti tujec si sam, ti žalosten boš.

Prišel sem na Nevski prospekt ter se vdal, prenasičen s palačami, opazovanju ljudstva. Saj so palače, čeprav sijajne, vendarle mrtvo zidovje; živ in vedno svež je le narod.

Najprej pokažem petrogradskega izvožčka, ki je tudi meni najprej prišel pred oči. Teža dobiš, kjer hočeš in kadar hočeš, podnevu ali ponoči. Pa to ni nič posebnega, saj so tudi naši fijakarji vedno na razpolago. Nekaj drugega označuje vladarja konjske vprege na daljnem severu, to je njegova vnanjost. Na Ruskem je veliko uniform, zakaj bi je ne imel tudi izvožček? Njegova obleka je taka, da je ne moreš prezreti. Zavit je v dolgo višnjevo haljo, ki jo ob sredi drži skupaj širok pas. Glavo pokriva visok črn klobuk, podoben cilindru, ki ima pa to izredno obliko, da je ob vrhu bolj širok kakor ob štuli. Ako upoštevamo še kosmato brado in dolge lase, ki so za vratom pristrizeni, imamo pred seboj dovršeno podobo petrogradskega izvožčka. Kdor jo je videl, mu ne izgine več iz spomina. Poleg tega so ruski fijakarji zelo postrežljivi in mnogo cenejši kakor na primer dunajski. Tudi vozijo jako hitro, ker nimajo izmučenih kljuset, ampak lepo rejene konje. Slišal sem, da se s suhim slabim konjem, kakršnih vidimo dovolj po avstrijskih mestih,

ne smejo prikazati na ulici. Ako je rejen konj še lično osnažen, pravimo, da je lep, in v Petrogradu vidiš samo take. Vsi imajo dolge repe, glede barve pa so mi posebno ugajali sivkasti sokoli s črno grivo in s črnim repom. Če privzamemo k temu opisu še to, da je konjska oprava fino osnažena, jermenje svetlo zlikano, mnogoštevilno nakitje bleščeče, imamo pred seboj vprego, ki se ne ponaša z njo samo izvožček, ampak vsak, ki sedi v njegovem vozu.

Poglejva in poslušajva še cestne prodajalce, ki nosijo svoje blago gori in doli ter vabijo kupovalce k sebi.

»Kisél malinovi« vpije ta, ponujajoč neko iz malinov prirejeno okrepčilo. Ker je navadna voda v Petrogradu nezdrava in se drugače ne sme piti kakor le prekuhana, uporabljajo se toliko bolj pijače iz sadnih sokov.

Od druge strani slišimo klic: »Cvjeti!« ter opazimo med množico dečka s košaro raznobarnih cvetic.

Mimo nas stopa mož, ki nese veliko, z vodo napolnjeno posodo in nam kriči na ušesa: »Riba živája!« (živa riba).

Srečujejo nas prodajalci obleke, ki jim pravijo raznoščiki. Ti razkazujejo svojo robo s klicem: »Haláti!« (dolge suknje), »polotno«, t. j. platno itd.

Najživahnejši del mesta gledé ljudskega vrvenja je »Sennája« ali kakor bi mi rekli: seneni trg. Tukaj so velike tržne lope, opremljene z vsemi mogočimi živili, ki jih pripeljejo mužiki po suhem in po

morju v mesto. Trg se nahaja na levem bregu Neve v mestnem središču, kjer se stekajo ulice od raznih strani. Nikjer ni boljšega prostora za opazovanje ruskega naroda, kakor na tem kraju.

Potoma sem stopil v restavracijo, da bi se odpočil od dolge hoje po mestu. Tu so mi postregli s skupino mrzlih jedil, ki so že pripravljena, da ti ni treba nič čakati, temveč se kar usedeš k obedu. Na misel mi je prišla znana pravljica o mizi, ki se sama pogrne. Tej zbirki mrzlih jedil pravijo Rusi »zakuska«. V obednici je stal velik igralni avtomat, ki je imel, kolikor se je moglo soditi po vnanjosti, močoven glas. Rusi zelo ljubijo glasbo in mnogo žrtvujejo za tako glasbeno orodje. Sploh je Rus rad vesel, povsod sem videl vesele obraze.

Petrogradske slike bi bile nepopolne, ako bi ne omenil tistih, ki so se mi zdele posebno značilne. Kjer se shaja veliko ljudi, tam se gotovo pokažejo tudi prosjaki. Pri nas jih, osobito po mestih, radi preganjajo, v Petrogradu pa uživajo zlato prostost ter so jim »gorodovi«, to je mestni redarji, skoro naklonjeni. Ne trdim, da bi delali ruski prosjaki, kar bi se jim poljubilo, a prizanašajo jim do skrajne meje.

Dobiš jih povsod: pri cerkvenih vratih, pred kolodvori, pred hoteli, v parkih in na javnih trgih. Na ženskah prosjakinjah nisem opazil nič posebnega glede noše, bolj zanimivi so se mi zdeli moški prosjaki, ki nosijo dolge suknje, prepasane z usnjem, visoke škornje, kosmate brade in gosto zarastle lase. Vsi so me prijazno-zaupljivo gledali, da sem menil: to so najbolj srečni ljudje. Prošnjo so podpirali z dostavkom »radi Hrista« ali »Hrista radi«. Kdo bi tako dobro utemeljene prošnje ne upošteval? Tuintam je kak prosjak tudi povedal, čemu prosi podpore, na primer: »Pjatačok na nočleg, Vaša milost« (pet kopejk za prenočišče). Po velikih mestih dobijo namreč revni ljudje za majhen denar prenočišče v skupnih stanovanjih. Najbolj odkritosrčni pa so bili tisti, ki so povedali naravnost, da rabijo denar za žganje: »Na vodku, Vaša milost.«

24. Obisk mrtvih.

Poznaš li kraj, kjer so jednaki
mogotci si in siromaki,
kjer ni razložka več stanu,
ne pokoljenja, ne rodu?

Obrnil sem se proti reki Nevi
in stal nekaj časa na Trojckem mostu, ki

AVSTRIJSKI MOTORNI TOP.

veže levo obrežje Petrograda z desnim. Gledal sem reko, ki sem si jo poprej predstavljal kakor počasno in neznatno vodo, pa je globoka, čista in tukaj že blizu 600 metrov široka, da plavajo po njej veliki parniki. Dočim ruske vode večinoma vse počasi tekó, je Nevá močna, hitra in ne-usahljiva, saj pravzaprav ni nič drugega kakor zveza jezera Ládoga s finskim zalivom. Napeljana je po vsem mestu, da se lahko reče: Petrograd je zgrajen na samih otokih, sličen v tem oziru Stockholmu. Ker tako razcepljeno teče, ima Nevá različna imena. Najmočnejši oddelek se zove Bolšája Nevá, manjšemu oddelku pravijo Malaja Nevá, najmanjšemu pa Nevka. Lahko si mislimo, koliko mostov je bilo treba zgraditi, da so se otoki zvezali drug z drugim. Namesto mostov rabijo tudi parobrode, ki vozijo ljudi z ene strani reke na drugo.

Pihal je hud veter, da ni bilo mogoče dolgo stati na Trojkem mostu. Zato sem stopal hitreje na desno obrežje reke in dospel do Petro-Pavlovske trdnjave. Ogromna zgradba, sezidana v podobi šesterokota, je bila namenjena kdaj za obrambo sovražnika, a dandanes, ko so se izpopolnila morilna orodja, nima staro zidovje več pravega pomena. Dobro pa služi za ječe.

Tu so namreč tisti glasoviti zapori, v katerih se obsojenci prištevajo bolj mrtvim, nego živim bitjem. Nekaj jetniških celic je tako nizko v tleh, da stoji narasla Nevá višje kakor so stanovanja jetnikov. Luč prihaja vanje le od zgoraj. Kadar se govori o »malem višnjem četerokotu«, vsak Rus vé, kaj ta izraz pomeni. Z njim zaznamujejo ozko odprtino, ki se vidi skozi njo iz jetniških celic nekoliko višnjevega neba. Druge tolažbe za te reveže ni, kakor da pozabijo to, kar je bilo, in da ne mislijo na to, kar jih čaká, temveč da živijo brezčutno za vsak dan sproti, sicer bi jim bilo obupati.

Popotnika navdaja otožnost pri teh mislih, še bolj pa potem, ko stopi v cerkev sredi trdnjave. Cerkevna no-

tranjost je sicer lepa, svetla, okrašena z zlatimi in srebrnimi ikóni (podobami), toda gledajoč krog sebe vidiš mnogo nagrobnikov, ki te spominjajo smrti. Tu počivajo namreč ruski carji drug poleg drugega, oblastni samodržci se spreminjajo v prah, kakor vsak siromak. Določneje nego nam more kdo opisati, se čuti na tem kraju veličanstvo smrti in v spomin nam hodijo besede: »Ne slepi rumeno zlato, ne naslov, ne čast, ne stan.« Carji, ki so vladali pred Petrom Velikim, počivajo v Moskvi; Romanovci, počenši s Petrom († 1725), pa imajo tukaj svoje grobišče. Trupla carjev in caric so pod cerkvijo, nagrobniki iz belega marmorja pa so postavljeni v cerkvi, in sicer vsak na istem prostoru, kjer počiva dotičnik v podzemeljski rakvi. Nagrobniki nimajo drugega okraska kakor ob voglih pozlačene carske orle, le na pomniku Petra Velikega se čita, da je bil oče ruske države. Pomnik Aleksandra II., ki ga je dne 13. marca 1881 v Petrogradu končala bomba, je bil okrašen z dragocennimi venci, kakor tudi oni Aleksandra III. (umrl leta 1894, v krepki moški dobi, star komaj petdeset let). Na njegovem grobu sem opazil zlato oljkovo vejico, ki mu jo je darovala francoska ljudovlada v znamenje rusko-francoske zveze.

Zadnji obisk v Petrogradu sem napravil velikemu pravoslavnemu samostanu sv. Aleksandra Nevskega. Aleksander Nevski je bil v 13. stoletju ruski veliki knez ter je premagal Švede ob reki Nevi, odtod njegov pridevnik Nevski. Da bi car Peter novo zgrajeno mesto povzdignil tudi v verskem oziru, dal je prenesti ostanke Aleksandra Nevskega, ki ga ruski narod časti kakor svetnika, v Petrograd. Tu je Peter zgradil cerkev in ustanovil poleg nje samostan za menihe. Samostan se nahaja ob južni strani mesta; obdan je z zidovjem in okopi ter zavzema velik prostor, na katerem se je v teku časa sezidalo več poslopij in cerkvâ, da izgleda sedaj vsa naselbina kakor mestni oddelek sam zase. Med večjimi zgradbami omenjam (razen samostanov za redovnike)

pravoslavno duhovsko semenišče in hišo petrogradskega metropolita, ki ima tukaj svojo prestolico. Vse je v dobrem stanu in lepo urejeno. Po nasadih so se sprehajali menihi, častitljive postave z dolgimi bradami in v črnih haljah.

Mirni kraj Aleksandra-Nevskega samostana je odločen za pokopališče odličnih Rusov. In tako sem se sprehajal, kakor v Peter-Pavlovski trdnjavi, tudi tukaj med mrtvimi.

Možje svetovnoznanega imena, ki so dobili na tem pokopališču zadnji počitek, so sledeči:

NADVOJVODA FRIDERIK,
AVSTRIJSKI VRHOVNI POVELJNIK.

Lomonosov, Krilov in Dostojevski, pisatelji.

Glinka, Čajkovski in Rubinstein, glasbeniki.

Suvórov, vojskovodja. Na marmornati plošči čitamo napis, ki si ga je bil sam določil: »Zdes ležit Suvórov«.

Seveda je še mnogo drugih odličnjakov pokopanih poleg Aleksandra-Nevskega samostana, pa nisem videl njih spominikov.

Dalj časa sem stal pri gomili Dostojevskega, ker mi je bilo že poprej znanih nekaj potez iz njegovega življenja. Leta 1849. je moral iti, 28 let star, v sibirsko pregnanstvo. Ondi je bival v Omsku in v

Tobolsku ob reki Irtič. Gotovo mu je bila mučna družba med hudodelci, s katerimi je moral sneg kidati in brusiti žlahtne kamne iz Urala, toda ko so se drugi tolažili z vodko, se je veliki dušeslovec Dostojevski zabaval z delom in s pisateljivanjem, kolikor mu je preostajalo časa. Rekel je: »Človek se vsega navadi, torej tudi Sibirije.« Ko je po štirih letih prestal kazen, se je vrnil v domovino ter moral kakor prostak vstopiti v vojaško službo. Nekdanji tovariš hudodelnikov v Sibiriji ima sedaj v tovarišiji slavnih mož častni grob v Petrogradu.

25. Nóvgorod.

Komur po volji ni tod,
dalje naj roma po svetu,
dokler odprta je pot.

Kakor neznanec sem došel v Petrograd in kakor neznanec zopet odšel. Vse se je dobro izteklo. V južnih krajih je ljudstvo bolj radovedno in zijalasto kakor na severu. Tukaj gre vsak svojo pot ter mu za druge reči ni dosti mar. Nihče me ni nadlegoval s kakim vprašanjem; zadovoljen, da sem toliko lepega videl, sem se pripravil za odhod.

Dà, prijatelj, v Petrogradu se vidi veliko lepega. Kdo bi mislil, da tekmuje to oddaljeno mesto z največjimi mesti srednje Evrope! Kar ti nudi Dunaj, Berlin ali Pariz, to najdeš tudi tukaj, seveda marsikako stvar v drugi obliki. Sicer pa je že lega Petrograda ob morju in ob reki Nevi dosti lepša kakor lega mest, ki nimajo morja v obližju.

Tu je bila dosežena najvišja točka mojega ruskega potovanja. Sedaj se je obrnila pot proti Moskvi, kjer so me čakale zopet nove čudovite reči. Daljava iz Petrograda do Moskve znaša 610 vrst, kar je po našem 650 kilometrov. (Iz Trsta čez Ljubljano in Gradec na Dunaj se računa 589 kilometrov.) Ako pogledaš na zemljevid, boš opazil, da je proga Petrograd—Moskva izpeljana skoro v ravni črti. Peljali smo se skozi dolgočasno Ingermanlandijo, ki jo namakajo vode Ladoškega jezera, toda ji ne morejo dati kakega bolj prijaznega značaja.

Na postaji Čudovo sem zapustil glavno železnico in poiskal stransko, ki pelje v Nývgorod. Rad bi si bil vsaj mimogrede ogledal to mesto, kjer se je vršil precejšnji del starejše ruske zgodovine. Že knez Rjurik si je osvojil Nývgorod v devetem stoletju in od te dobe je rastla njegova moč na eni strani proti Baltiškemu morju, ob drugi strani pa proti Volgi.

Svetovali so mi, naj se peljem v Nývgorod s parnikom po reki Vólhov, ker je vožnja mnogo lepša, toda odločil sem se za železnico radi hitreje vožnje. Na ta način mi je ostalo več časa, in ako si čas pridobil, si veliko pridobil.

V N ó v g o r o d u sem bil na pristno ruskem ozemlju, ker so prebivalci večinoma sami Veliko-Rusi. Videl sem kmete z dežele v pisanih srajcah (rubáškah); čez srajce so imeli oblečene dolge suknje, prevezane s pasom, na nogah pa do kolen segajoče škornje. Ženske so bile v sarafanih, t. j. dolgih krilih brez rokavov, čez sarafan so se jim lepo prilegla bolj kratka krila.

Mesto se mi je zdelo precej veliko; reka Vólhov, čez katero drži dolg železen most, loči Nývgorod v dva dela. Glavna zgradba je stara trdnjava, obdana z močnimi stolpi, ki so jo sezidali pred več stoletji, ko je bilo mesto na vrhuncu slave. Takrat so bili meščani približno tako samozavestni kakor sedanji Prusi ter se ponašali s prislovico: »Kto prótiv Bóga í velíkaĝo Nývgoroda?« Svojemu mestu so rekli kar naravnost »Gospodín velíkij Nývgorod«. Toda prišlo je drugače. Kakor človeku tako odkaže usoda tudi celim krajem druga pota, ki bi jih označili z besedami: Prvi bodo poslednji in poslednji bodo prvi. Kar je bilo poprej na vrhu, propade, in kar je bilo majhno, vzraste. Ko je Peter Veliki dozidal Petrograd, začel je Nývgorod propadati in temneti, vendar pa se mu pozna še dandanes slavna preteklost. (Ta Nývgorod moramo ločiti od Nižnega Novgoroda ob Volgi.)

Kras mesta je posebno Sofijska katedrala s sedežem pravoslavnega nadškofa.

Venčana je s šestimi kupolami, ki dajejo vsej okolici značilno podobo. V notranjščini cerkve je ob velikem oltarju na eni strani nadškofov, na drugi pa carjev prestol; ohranjenih je tudi več nagrobnikov cerkvenih in svetnih knezov.

Ne daleč od mesta se razprostira Ilmensko jezero. Rad bi se bil prepeljal čez njegovo gladino, kjer sameva ob južnem nabrežju kopališče Stárajá Rusa, toda dan se je že nagibal.

Kar mi je ostalo še prostega časa, porabil sem ga za obisk pokopališča, ker sem ravno došel pogrebni sprevod. Trije svjaščéniki (duhovni) in nekaj pevcev je šlo pred krsto, za njo pa žalujoči sorodniki in prijatelji rajnekega. Spredaj se je slišalo petje, zad pa jok, pravzaprav nekak melodičen krik, ki so ga zaganjale ženske. Menda so plačane za to, da tarnajo po potu ter slave dobre lastnosti umrlega. Spremljevalci mrlíča so nesli s seboj tudi jedila in pijačo ter se po dovršenem pogrebu takoj pri grobu gostili. Videl sem, da se pri večini gomil nahajajo majhne kolibice s streho, pod katero so klopi in miza. Pri grobovih bolj premožnih so hišice lepše narejene in opremljene z boljšo opravo, pri revnejših gomilah pa sploh ni pokritega prostora, ampak samo miza in klop. Tu sedijo, jedo in pijo ter se na ta način spominjajo svojih rajnkih. Ob enem grobu je sedela mlada žena, gotovo vdova; poleg nje so se igrali otroci, ona pa je kuhala čaj v samovaru. Pri drugem grobu je bilo nekaj starušek (starih žen), ki so se skrivnostno pogovarjale ter imele vezenje v roki. V kotu pod košato vrbo pa je sedela živahna družba poleg dobro napolnjenih steklenic na mizi. Takšna je slika ruskega pokopališča.

26. Ob Volgi.

Brezkrajn obzor je pogledu odprt, pred mano je svet neizmerni prostr.

Iz Novgoroda sem dospel zopet na postajo Čudovo ter se peljal naprej po glavni železniški progi, držeči v Moskvo. Prikazovati so se začele Valdajske gore, ki se-

gajo le okoli 300 metrov čez morje, a na teh nižinah se vidijo vendar precej visoke. Znamenite so posebno v tem oziru, ker delajo razvodje med Baltiškim in Črnim ter Kaspiškim morjem, zaeno pa ločijo tudi značaj ruskega ljudstva, ki prebiva tostran in onstran gorovja.

Polagoma so se izgubljali gozdi in delali prostor travnikom. Preden smo došli v mesto Tver, prepeljali smo se čez reko, ki nosi že tukaj velike parnike, čeprav še ni daleč od svojega izvira. To je Volga, kraljica evropskih vodâ. Kakor je rusko carstvo velikan, več nego za glavo višji mimo drugih držav, tako nadkriljuje mati Volga z dolžino svojega teka in s svojo vodno silo vse reke Evrope. Čeprav je bilo v Tveru samo dve uri časa, zadostovala je vendar ta kratka pomuda, da sem gledal raz visoko, z drevjem zasajeno obrežje tok častite reke ter bil zamaknjen v njeno mogočno vodovje.

Že davno sem te želel gledati, matuška Volga! Mnogokrat sem te spremljeval na zemljevidu ter ugibal, kakšna si in kakšni so kraji, ki pelje mimo njih tvoja pot. Danes te gledam v resnici. O, da bi mi pripustil čas, kako rad bi potoval s teboj, kako rad bi te spremljal na tvoji široki in dolgi cesti prav do Kaspiškega morja!

Nisi bistra, kakor so naše vode, ampak kalna, česar si pa kriva sama, ker ne prizanašaš ubogemu mužiku, marveč kvariš trud pridnih rok ter odnašaš rodovitno zemljo s svojim nebrzdanim opustoševanjem. Zibelka ti teče pod Kamestikom ob južni strani Valdajskih višin v obližju mesteca Ostaškova. Takoj v detinski dobi ti prihajajo od vseh strani vodne moči, kakor da bi te hotele že tukaj izbrati za svojo vladarico. — Podobna si mlademu drevesu, ki srka iz krepko zastavljenih korenin obilno vlage za svojo rast ter sili s svojimi mladikami čudovito hitro v višavo.

Za mestece Ostaškov ne maraš, je menda premajhno zate, rajši imaš Ržev, kjer sprejemaš, akoprav v zorni mladosti,

že parobrode v svoje naročje. V Tveru, broječem 60.000 prebivalcev, stojim na tvojem nabrežju in gledam tvojo vodno moč, ki je narasla že do 215 metrov širjave.

Toda ali nočeš naprej proti jugu? Zakaj si izkopuješ strugo na severno stran? Menda bi ti bilo ljubše, ako bi se spojila z Belim kakor s Kaspiškim morjem. A pri Mologji si se skesala ter se obrnila na jug, katerega se pa ne držiš ves čas do svojega izliva.

Ko si se poslovila od Ribinska, Jaroslavlja in Kostrome, samih večjih mest, se podvizaš dalje, da obišeš glasoviti Nižnij Novgorod. Tu se ti pridruži mogočna Oká, ki je skoro večja kakor ti, pa vendar tebi ostane ime Volga. (O izredno velikem sejišču, ki se začinja v Nižnem Novgorodu proti koncu meseca julija vsakega leta in traja neprenehoma šest tednov, so nam pripovedovali že v šolah. Pripelje se vsakovrstno blago, da se lahko vse kupi, karkoli kdo zahteva, ne samo navadne stvari, ampak tudi srebrni in zlati izdelki. Obiskovalcev iz evropske in azijske Rusije računajo na stotisoče.)

Ko si v Nižnem Novgorodu dosegla širjavo 750 metrov, napravila si si strugo proti solnčnemu vzhodu, toda pri Kazani si opustila vse pomisleke ter odločno in skoro v pravokotu ubrala južno smer, v kateri se giblješ prav do svojega konca. Pomnožena s tovarišico Kamo in z drugimi dotoki, si se pri Saratovu že tako razprostrla, da se ti širjava ne šteje več na metre, ampak na kilometre. V bližini Caricina pa že ne moreš več krotiti svoje vodne sile, ki se razceplja v razne oddelke, sili naprej proti Astrahani in se slednjič izgubi v žrelu Kaspiškega morja.

Dovršila si svoj 3700 kilometrov dolg tek. Med potjo so se ti klanjali smrekovi gozdi in lipovi logi, valila si se mimo travnikov in njiv ter jih na mnogih krajih poplavljala, gledala si lepa mesta in njih leskeče kupole, delala si tir po peščenih poplavah in nepreglednih stepah. Več kakor 2000 parnikov nosiš na svojem površju, v Astrahani pa preživljaš 50.000 ljudi, ki

iščejo z ribolovom zaslužka ter te po pravici častijo z imenom »matuška Volga«.

Gorjé pa, kadar prihajajo stiske nad tvoje otroke! Mnogokrat se oglasi neprijazen gost ob tvojih bregovih; pravijo mu glad. Kakšna revščina zavlada med ljudstvom, ko nastopajo slabe letine, ko ubogi mužik nič ne pridela ter strada in umira s svojo družino. Ob tvojem dolenjem teku, posebno v okolici Astrahani, vihtita večkrat svoj bič črni sestri kolera in kuga. Bolniki mró kar na ulicah in brez pomoči, ker vse beži iz okuženega kraja.

In ob tej strahovladi plakala bi s svojim ljudstvom tudi ti, matuška Volga, ako bi mogla.

27. Moskva.

Moskvà o slavna, lepa, očarljiva,
opeti tebe, slaba je beseda,
lepota nje je proti tebi bleda,
četudi v bajno pesem se razliva.

Ne morem opisovati, kaj da sem čutil o prihodu v Moskvo. Vedel sem, da so tukaj sveta ruska tla; da je tu prestolnica, ki so jo carji povzdignili do skrajne lepote; velemesto, v katerem se združujejo vsi spomini ruske preteklosti in kjer bije srce ruskega naroda. Ko sem vse to videl, rekel bi bil lahko: Še večja je tvoja slava, o Moskva, kakor pa sem slišal pripovedovati.

Izvošček na kolodvoru je rahlo tlesknil z usti in konjiček, bistri sokol s svetlo opravo, je poskočil kakor pri nas, ko jo dobi z bičem po hrbtu. Pot smo ubrali naravnost v središče mesta, kjer gospoduje na vzvišenem prostoru največji ponos Moskve, s stolpi ovenčani Kremlj. Poiskal sem si stanovanje nalašč v obližju, da ga je bilo mogoče večkrat obiskati.

Moskvà je sveto mesto za milijone in milijone Rusov, ki prebivajo od Arhangelškega do Odese, od Kijeva do Urala. Vsak želi tja romati vsaj enkrat v življenju, ker je slišal že kakor otrok toliko o njenih cerkvah in gradovih. Kaj čuda, ako se snujejo v srcu mladine čudovite predstave o bajni lepoti daljnega carskega mesta. Zato prihaja v Moskvo veliko tujcev,

ki obiskujejo njene svete kraje, kakor so obiskovali nekdanj Judje jeruzalemski tempelj.

Pripoznam še enkrat, da je vse, kar sem slišal o Moskvi, presešlo moje pričakovanje. Res da ji jemlje Petrograd nekoliko pomena, toda vzeti ji ne more njenih čarobnih zgradb in njene velike preteklosti. Petrograd je umetno narejeno mesto, Moskva pa je zrastle sama iz sebe, kakor da bi morala biti prav tam, kjer je. V Petrogradu je vse novo, moderno, tukaj pa, izvzemši novejših poslopij, vse starinsko-častitljivo in zato bolj prijazno, skoro domače.

Moskvà šteje sedaj skoro dva milijona prebivalcev ter ima po svoji legi v sredi carstva na vse strani železniške zveze. Tu je središče ruske trgovine, zato je promet mnogo živahnejši nego v Petrogradu. Tudi na vodi Moskva se prepeljuje mnogo blaga sem in tja. Voda Moskva se vije kakor kača ob zapadni strani mesta; ko pa se približa južni strani, obrne svoj tok nazaj ter pride prav pod zidovje Kremlja, kakor bi hotela pogledati, kaj se godi v središču Moskve. Potem se takoj obrne in teče proti svojemu izlivu v Oko, ki teče v Volgo.

Mesto je tako zgrajeno okoli Kremlja, da zavzema okoli in okoli vedno večje in vedno bolj oddaljene kroge ter se počasi izgublja v daljavi. Po novi razdelitvi obsega Moskva 17 okrajev, ki se imenujejo »časti« (deli).

Prva točka je K r e m l j, najstarejši del mesta. V njem so samo cerkve, samostani in carska poslopja; prodajalnice ni nobene, da ne bi onečaščevala svetega kraja. Takoj pri Kremlju je drugi mestni oddelek z imenom K i t á j G ó r o d. (Beseda Kitáj je tatarska in pomeni trdnjavo, torej utrjen grad ali utrjeno mesto.) Kremlj je obdan z visokim sivim zidovjem, a okoli Kitáj Goroda se vleče bolj nizek, z apnom pobeljen zid, od katerega je dobila Moskva ime belokamennaja Moskva. Skozi zidovje peljejo na več krajih mogočna obokana vrata, ki motijo tujca, mislečega, da

je že v Kremlju, pa je šele v Kitáj Gorodu. Vsaj mene so motila, to tembolj, ker so zgrajeni na nekaterih točkah zidu stolpi z leskečo zelenkasto streho. Najbolj znameniti trg Kitáj Goroda je rdeči trg. Zgodovina poroča, da je bilo tukaj že mnogo obsojencev kaznovanih s smrtjo, torej bi beseda »rdeči« pomenila krvavi trg. Sedaj je okrašen z raznimi stavbami, med katerimi se odlikujeta osobito Kazanska in Bazilijeva katedrala. Ker smo na krvavem trgu, omenim naj še zgodovinsko znanih stopnic, ki so v Kremlju ter se imenujejo krvave stopnice. Na njih je sprejel car Iván Grozni (1534—1584) nekega poslanca, mu razkačen zasadil svojo železno palico skozi nogo ter na palici sloneč poslušal poročilo ubogeža moža.

Tretji oddelek Moskve je Bjelij Górod (belo mesto), ki sestoji iz novodobnih palač in sijajnih trgovskih izložb. Tu se nahajajo tudi muzeji, gledišča in druga javna poslopja. Široke ulice belega mesta se stekajo deloma v skrivljenih črtah proti Kremlju, ob vnani strani pa so obrobline z nasadi, ki objemajo kakor pas notranje mesto.

Še večji krog zavzema četrti mestni oddelek z imenom Zemljanój Górod (prsteno mesto). Nazivlje se tako radi nasipov, ki jih je dal napraviti okoli Moskve car Mihaíl Fjodorovič v obrambo sovražnikov. On je zasedel leta 1613. prestol ruskega carstva. Bil je ustanovitelj še sedaj vladajoče rodovine Romanovcev. Omenjene nasipe so pozneje podrli ter prostor zazidali z novimi hišami, a ime

Zemljanój Górod je ostalo do današnjega dne.

Okoli in okoli vsega mesta pa se razprostira peti oddelek s kolodvori, vojašnicami, tovarnami in s hišami, ki prebivajo v njih nižji sloji ljudstva. Tukaj dobiš mnogo nizkih zgradb, zidanih in lesenih, ki te spominjajo bolj vasi nego mesta.

Kdor hoče poznati Moskvo, naj ne štedi s časom, temveč naj prodira peš od najsakrajnejših predmestij proti središču. Videl bo, da se začenja to čudovito mesto kakor navadno kmetiško selo. V suhem vremenu bo požiral prah, v deževnem pa bredel po blatu, ker je v nekaterih ulicah jako slab tlak. Treba se je ravnati po ru-

KOLIKO ČASA SO TRAJALE VOJSKE ZADNJEGA ČASA.

skem pregovoru: »Glej pod noge! Ako nič ne najdeš, si vsaj glave ne razbiješ.« Toda slika dobiva vedno lepšo podobo. Bolj ko greš proti mestni notranjščini, bolj uvidevaš, da prihaja za malim vedno večje, za slabim vedno boljše tako dolgo, da stojiš slednjic v čaru in krasu.

DROBIŽ

Izšla je času primerna knjiga »Premišljevanja o božjem Srcu Jezusovem.« Spisal P. Marijofil Holeček, frančiškan. Cena K 1-20 za broširan, K 2. — za vezan izvod. Po pošti 20 vin. več.

Katoliški narodi vesoljnega sveta se oklepajo vedno tesneje božjega Srca Jezusovega. Tudi Slovenci smo se božjemu Srcu že pred leti posvetili; to posvetitev smo že mnogokrat obnovili; na posebno slovesen način se

je pa zgodilo to letos, ko nam je prinesla vojska toliko žalosti in trpljenja in smo še močnejše začutili potrebo, da nam odpre to Srce neusahljive zaklade svoje ljubezni in svojih dobrot.

Ker smo se pa z večkratno posvetitvijo tako približali božjemu Srcu, je potrebno, da to Srce tudi natančneje in jasneje spoznamo, da prodremo nekoliko v neizmerne skrivnosti in milosti, ki jih Zveličarjevo Srce za nas hrani in nas želi z njimi obogatiti. — Četudi bi vse knjige na svetu ne mogle vredno popisati vseh zakladov, ki jih hrani božje Srce, bo vendar ta lepa knjiga zelo razveselila vsakega častilca in dvignila med vernimi Slovenci češčenje in otroško zaupanje do božjega Srca.

Kdor se bo utopil v ta pristrčna premišljevanja, bo našel v njih neusahljiv vir tolažbe in utehe, četudi so ga v sedanjih viharnih časih objeli morda dnevi bridke žalosti in tuge. Čim globokejšo rano ti je zasekalo življenje, tem več utehe ti bodo nudila ta premišljevanja.

Ta dragocena knjiga naj se torej hitro razširi ter prinese mir in tolažbo v vse slovenske domove. Dobi se v Katoliški Bukvarni in vseh frančiškanskih samostanih.

Premrl, Slava sv. Križu. Pet pesmi za postni ali misijonski čas. Cena 50 vin. Založila Katoliška Bukvarna.

Pet prav mehko občutenih pesmi, ki jih je skladatelj namenil »v tolažbo vsem trpečim in v spomin na svetovno vojsko 1914/15«. Brez dvoma bodo pesmi — lepo pete, prvi del svojega namena tudi dosegle in v trpeča srca obilo tolažbe vlivale. Pesmi niso težke ampak take, da jih bo velika večina naših zborov izlahka zmagovala.

Fr. Ferjančič: Narodne vojaške. Sedmi venček. Cena 60. vin. V Ljubljani 1915. Založila Katoliška Bukvarna. Devet narodnih vojaških pesmi preprosto harmoniziranih v onih temeljnih harmonijah, kakršne ljudstvo samo rabi pri petju narodnih pesmi; zato so prav lahke, brez vsakršnih težav tudi za najslabše zборе primerne, primerne zlasti sedaj v vojnem času.

Naloga japonskega osmošolca o omiki in samomoru. Aug. Degenhardt, ki je bil učitelj latinščine in nemščine na neki japonski višji šoli, je priobčil v »Neue Jahrbücher« (1914/377) nemško nalogo dijaka zadnjega razreda te šole. Pod naslov: Omika in samomor je dijak napisal te-le misli: »Sedaj mi mladi vsepovsodi glasno kričimo od bolesti, porojene iz dvomne misli. To je krik po razlagi svetovja. Času neprimerni shindo, budizem, bushido in Konfucijev nauk danes za nas niso več avtoriteta.

Tudi hinavsko krščanstvo (hinavsko zato menda, ker na prvi videz preveč obeta), starokopitno modroslovje in nepopolna znanost nikakor ne morejo biti dobri zdravnik, ki bi ozdravil našo bol. Tako so se opore misli že kdaj razsule! Trpeči pa je grenko začutil ničnost človeškega življenja in v obupu se je marsikdo sam umoril. Tak je bil prvi samomorilec, devetnajstleten mladenič z imenom Jujimura, učenec Tokyo Koto Gakko, ki se je pred šestimi leti vrgel s strmine Kegona v Nikko. Poprej je napisal na bližnje drevo pesem z naslovom: »Čuvstvo na skalni osti:« »Čuvstvo na skalni osti. Kako nemo je nebo! Kako daleč je davčina! Mi ljudje se s svojimi majhnimi telesi žalibog zastonj trudimo, da bi razložili to nepojmljivo veličino. Kakšno oporo nam more dati modroslovje Horatijevo? (Horatio = oseba iz Hamleta, ki tudi razmotriva vprašanja samomora in posmrtnega življenja.) Z eno besedo je dosti: Bistvo vesoljstva je popolnoma nerazumljivo. Zato sem v bolesti sklenil to zemljo zapustiti. Sedaj stojim na skalni osti, že ni v mojih prsih nemira. Zakaj šele sedaj vem, da skrajni pesimizem soglaša s skrajnim optimizmom samim.« Od njegove smrti do novembra 1909 mu je sledilo 186 oseb, ki so jih vsi navidezni pridigarji samo zaničevali, ker niti ne poznajo vzroka teh dvomnih misli, niti ne morejo v tem oziru pomagati in poboljšati. (V j a p o n s k i h š o l a h n i n i č v e r o u k a, pač pa je v vsaki šoli nabit cesarski razglas, ki pridigarško nekaj podobnega ukazuje, kar je obseženo v desetih božjih zapovedih. To naj nadomesti najpotrebnejši učni predmet!) Le mi mladi imamo usmiljenje z onimi samomorilci, čeprav tudi mi ne odobravamo njih dejanja. Pravijo, da je sedaj omikan čas, pa se sedaj mnogi mladi sami more zaradi trpljenja. V onem neomikanem času so se pa za poštenost žrtvovali. Potem lahko rečemo: »Omika nam daje v dar tudi samomorice.« — Ker temu dijaku šola ni dala najbolj potrebnega pouka, je lahko tako napisal. A če bi bil preštudiral krščanski nauk, bi bil našel, da je življenje vredno življenja, ker je predigra veličastni harmoniji v posmrtnosti. Zato je tudi samomor nedovoljen, kakor je že Pythagora dejal, da brez dovoljenja Zapovedovalca ne smemo stopiti z mesta v življenju, kamor smo postavljeni kakor vojak na stražo. (Cic. De sen. 73.)

J. Š.

Spreobrnjenka, Angležinja Bessie Anstice Baker je že pred nekaj leti popisala svojo pot v katoliško Cerkev. Ker je imenovana gotovo ena najbolj izobraženih dam sedanjosti, je zbudil ta potopis največje zanimanje. Lani je izšel pri Herderju nemški prevod pod naslovom: Heimgefunden. Pilgerfahrt einer Frauen-

sele. Komur prihajajo modroslovski pomiselki proti katoliški veri, naj seže po tej knjigi in našel bo zanesljivo rešitev, kajti Anstice Baker je leta in leta romala od filozofa do filozofa in predvomila najosnovnejše resnice, nazadnje pa je v brezverskem Parizu odmolila katoliško veroizpoved. Mene je najbolj zanimalo to, da je skoro pri vsakem filozofu našla nekaj resnice. Posebno dosti, pravi, da se ima zahvaliti Kantu in Darwinu, češ, da sta ji ta dva še najbolj pomagala, da si je neovržno dokazala vero v osebnega Boga: prvi s svojo »kritiko praktične pameti« (navidezno nasprotje v »kritiki čiste pameti« je z lahkoto ovrgla), drugi s svojim znanim naukom o splošnem razvoju, ki samosebi terja umno bitje kot voditelja. O sedanjem svojem dušnem razpoloženju pravi pisateljica na zadnji strani med drugim: »Ostri mrz dvoma se je stajal v solnčni toploti in našla sem mir, luč in svobodo. Poprej je bilo vse dvomno, sedaj imam izvestnost; poprej so me nasprotujoča si mnenja begala sem in tja, sedaj sem pa osvobodjena duhovne sužnosti; poprej so se mi zdeli verski nauki samo mnenja, sedaj pa so izraz žive resničnosti; poprej so bili časi, ko sem se misliti bala, sedaj me vse bodri, da mislim in delam. Mir in veselje, luč in svobodo, ki jo je katoliška Cerkev donesla mojemu življenju, naslikati, mi je nemogoče; onim, ki teh dobrin nimajo, ne morem drugega zaklicati kakor to, kar je dejal naš Gospod ženi pri studencu: »O, da bi spoznali!« J. Š.

Koliko stane evropska vojska. Edgard Crammond je izračunal, da bodo izdatki za evropsko vojsko (Italije, Srbije in Črne gore ni upošteval) do 31. julija 1915. dosegli gorostasni znesek 220 milijard kron. Stroške spoznava je preračunal na 117 milijard in zveze na 103 milijarde. Anglijo bo dotodaj vojna stala 30, Francijo 40, Rusko 34, Belgijo 13 milijard. Nemčija bo izdala 67, Avstrija 36 milijard. Crammond se je posebno oziral na neposredne izdatke, na oškodovanje lastnine, na kapitalizovano vrednost izgubljenih življenj in na druge izgube.

Spartanska modrost. Neki pontski kralj si je nalašč zato kupil lakedajmonskega kuharja, da bi mu kupal znano črno juho. Toda ko jo je pokusil, se mu je zdela zelo zoprna. Kuhar se je nasmehnil in dejal: »Če hočeš to juho s slastjo jesti, se moraš prej iti kopat v Evrotas!« — Lykurgos je določil, da se pri gradnji nove hiše sme rabiti za streho samo sekira, za vrata samo žaga. Zato se spartanski kralj Leotychides v Korintu ni mogel načuditi krasno izrezljanemu stropu dvorane, v kateri je obedoval, in je stavil vprašanje: »Ali pri vas les čveterokoten raste?« — Ko

je neka tujka menila, da so Lakedajmonce edine žene, ki obvladajo svoje može, je odgovorila Gorgo, soproga Leonidova: »Me smo pa tudi edine, ki može rodimo.« — Slavni vojskovodja Derkyllidas se je nekoč približal mlademu možu, a dasi je le-ta sedel, ni vstal pred starčkom, češ: »Ti nimaš nobenega sina, ki bi kedaj pozneje pred menoj vstal.« — Nekdo je zahteval od Lykurga, naj da demokratično ustavo, postavodajalec pa ga je zavrnil z besedami: »Daj mi dober zgled in vpelji demokratijo v svoji hiši!« — Ko so istemu očitali, zakaj je odredil tako maloštevilne in skope daritve, je dejal: »Zato, da nikdar ne prenehamo bogov častiti.« — Na vprašanje, kako bi se zavarovali proti vpadom sovražnikov, je odgovoril: »Ostanite ubogi in nihče naj ne poželi imeti več nego drugi!« — Na vprašanje pa, zakaj ni Sparta obzidana, je odvrnil: »Ne mislite, da je brez obzidja mesto, ki ga namesto opeke obdajajo može.« — »Zakaj je tvoj stric dal tako malo postav?« so vprašali Charilaja, sina Lykurgovega brata. »Zato, ker tisti, ki ne rabijo veliko besed, tudi niso potrebni veliko postav.« — Sofist Hekatajos pri skupnem obedu ni črnil besedice. Ko so ga grajali, se je potegnil zanj Archidamas: »Kdor zna govoriti, zna tudi najti pravi čas za to.« — Ko je neki hudobnež silil v Demarata, kdo da je najboljši Spartanec, mu je le-ta odgovoril: »Tisti, ki je tebi najmanj podoben.« — Ker so nekateri le preveč hvalili Elejce, da so pri olimpijskih igrah tako natančno vzdržali red in pravico, je menil Agis: »To je pa res veliko, da so vsakih pet let en dan pravični!« — Neki tujec se je nasproti Spartancem ponašal, da jih tako spoštuje, da ga doma imenujejo prijatelja Spartancev. Theopompos pa mu je zaprl besedo, češ: »Prijatelj domovine, o tujec, bi bilo lepše.« — Atenski govornik je imenoval Lakedajmonce nevedneže. »Prav imaš,« je odvrnil Pavsanijev sin, »kajti izmed vseh Grkov se mi edini od vas nismo nič hudega naučili.« — Archidamidas pa je odgovoril na vprašanje, koliko je Spartancev: »Za dosti, prijatelj, da se ubranijo sovražnika.« — Ko se dejali Spartancu, da lahko sliši človeka, ki zna posnemati slavca, se je zahvalil z besedami: »Sem že samega slišal.« — Ko Pajdareta niso sprejeli v število tristo vitezov, je dejal: »Veselim se, da jih ima Sparta tristo, ki so boljši nego jaz.« (Primeri: Plutarchos, Lykurgos 12—25.) J. Š.

Mladost velikih mož. Dr. Konstantin Holl opisuje v knjigi »Die Jugend großer Männer« življenje nekaterih znamenitih mož, zlasti njihove boje in težave v mladih

letih. Nekaj odlomkov iz te prelepe knjige naj poda Mentor!

Wilhelm Emanuel Ketteler je bil v mladosti zelo nagnjen k jezi in silovitosti. Nobenega ugovora ni mogel trpeti in se je vsled tega večkrat prepiral s tovariši. Njegov sošolec Peter Roh, pozneje jezuit, pripoveduje, kako je nekoč mali Ketteler v strastni jezi s svojimi zobmi odgriznil kos steklenega kozarca. — Ko je spoznal svoje slabosti in napake, se je začel resno truditi, da jih odpravi. Stopil je v jezuitsko gimnazijo v mestu Brig v Švici, zapisal se je v Marijino kongregacijo in šel vsakih 14 dni k sv. spovedi. Tako je vedno bolj napredoval v dobrem in si vzgojil plemenit značaj; iz njegovega silovitega nagnjenja k jezi se je razvila močna in odločna volja, plemenita velikodušnost in železna energija. Postal je duhovnik, bil nato kaplan, župnik, prošt in nazadnje l. 1850. škof v Moguncu (Mainz). Boril se je neustrašeno za cerkvene pravice, zato so mu nadeli nasprotniki ime: bojeviti škof. Spisal je veliko knjig in razprav.

Garcia Moreno, predsednik republike Ekvador, umorjen l. 1875., je bil zelo lepe, prikupljive vnanjosti; povsod so ga zaradi tega radi vabili na razne veselice, plese, itd. Spoznal je kmalu nevarnost, ki mu preti. Kaj stori? Svoje krasne lase je dal proč — začel se je čisto striči. Sedaj je imel mir pred svetom, nič več ga niso vabili na veselice in nemoteno se je posvetil resnemu delu.

Louis Pasteur, od l. 1848. dalje profesor kemije v Straßburgu, je prelep zgled pridnega učenja in odločne volje. Svojim sestram je pisal kot dijak: »Pri učenju je mnogo odvisno od volje; odločno voljo je treba imeti, pa gre delo izpod rok.« Ko so mu stariši pisali v Pariz in ga opominjali in prosili, naj se varuje slabe družine itd., jim je tako-le odgovoril: »Le tak človek se da zapeljati, ki je brez volje; kdor pa ima močno voljo, za tega je Pariz ravno toliko nevaren kot vsak drug kraj.«

Alban Stolz je v mladosti prišel tako daleč, da je veroval samo še dve resnici, da je Bog in da je človeška duša neumrljiva. Izobražen človek pa nima miru, dokler ne najde pri razumu opravičbe za svoja dela, in se ne zadovolji s polovičarstvom, ki je znak površnih, polizobraženih ljudi. Resni in globoko misleči duhovi hočejo priti do dna resnice. Tako tudi Stolz. Rabil je sredstva, da bi spoznal resnico in dobil duševni mir. Pridno in temeljito je študiral, zmerno živel,

varoval se je slabe družbe in nemoralnih knjig, molil in prosil je Boga za spoznanje resnice. Dve leti se je bojeval, premagoval in trdil in Bog ga je uslišal; noben verski dvom ga ni več nadlegoval, postal je duhovnik in slaven pisatelj. Umrl je l. 1883. Njegove duhovite in originalne spise naj bi pač natanko prebral vsak izobražen človek.

Sebastijan Brunner, poznejši duhovnik in pridigar na Dunaju, je kot dijak prišel skoro ob vero. Dobil pa je v roke tudi knjigo »Bekennnisse des hl. Augustinus«. Zopet in zopet je bral to knjigo in glej, kaka izpremema! Otresel se je vseh verskih dvomov, visoko je jel ceniti bogoslovske vede in sklenil — postati duhovnik, akoravno je že dve leti bil vpisan na filozofski fakulteti L. 1838. je prejel sv. mašniško posvečenje in zapel novo mašo v Maria-Zell na Štajerskem. Bil je nato kaplan, župnik in pozneje sloveč pridigar na Dunaju. Spisal je mnogo knjig, zlasti potopisov. V knjigi »Woher, wohin« nam podaja svoj življenjepis.

Ludovik Windhorst, velik diplomat in govornik, ki si je zlasti v kulturnem boju l. 1870. pridobil neveljivih zaslug za katoličanstvo na Nemškem, je v maturitetni nalogi »Über den hohen Wert des jugendlichen Fleißes« zapisal te-le besede: »Wer sollte sich nicht angetrieben fühlen, schon als Jüngling immerwährend tätig und betriebsam zu sein, weil nur so das hohe Ziel, das allen studierenden Jünglingen vorschwebt, erreicht werden kann; nur so die Hoffnungen der liebenden Eltern befriedigt werden, welche mit Recht in ihren studierenden Söhnen feste Stützen des späten Alters erwarten; nur so endlich Gott für die vielen Vorzüge, welche er dem studierenden Jünglinge vor anderen so reichlich gab, reichlicher Dank abgestattet werden muß und kann.« (Dalje.) F. G.

Največje cerkve na svetu. Veliki dom v Milanu ima prostora za 37.000 oseb; cerkev sv. Petra v Rimu 32.000; bazilika sv. Pavla v Londonu 25.000; nekako enako obsežne so katedrale v Bologni, Florenci in Antwerpnu, kjer lahko hkrati moli 24.000 ljudi; samo za 1000 manj jih gre v Hagijo Sofijo v Carigradu, s katero tekmuje sv. Janez Lateranski v Rimu; Notre Dame v Parizu jih lahko sprejme pod svoje okrilje 21.000; sloveča stolnica v Pizi 13.000. Med največje cerkve v Ameriki štejejo katedralo v Mexiki in Notre Dame v Montrealu, ki imata prostora za 12.000 ljudi, enako kot sv. Štefan na Dunaju.

LUKA VILHAR

urar, Ljubljana, Kopitarjeva ulica št. 4

priporoča prečastiti duhovščini in slav. občinstvu svojo veliko in bogato zalogo

priložnostnih daril

kot ure, verižice, uhane, zapestnice itd. po najnižjih cenah.

Za solidno in točno postrežbo se jamči.

I. KETTE

Ljubljana, Franca Jožefa c. 3.

Klobuki, čepice, perilo, kravate, palice, dežniki, galoše, toaletne potrebščine itd. Vsi predmeti za telovadbo, turistikó in drug šport.

Knjigoveznica ,Kat. tisk. društva'

v Ljubljani

se priporoča :

v izvršitev vsakovrstnih knjigoveških del.

Knjižnicam znaten popust. Solidno delo, zmerna cena.

Kupujte edino

'Sava'-kremo (čistilo).

Dobiva se povsod.

Fr. P. Zajec, izprašani optik, Ljubljana, Stari trg 9

priporoča svoj dobro urejeni **optični zavod** kakor tudi različne vrste naočnikov, ščipalcev, toplomerov, daljnogledov itd. Popravila očal, ščipalcev itd. izvršuje dobro in ceno!

G. F. Jurásek

nglaševalec glasovirjev in
trgovec glasbil

Ljubljana, Poljanska c. 13.

Velika zaloga prvovrstnih glasovirjev, pianin, harmonijev, gosli, tamburic, kitar, citer in vsega glasbenega orodja. **Najboljše strune** (Wachold in druge). Zavod za uglaševanje ter popravila vseh glasbil. Jamčim pismeno 10 let. Posojevalnica glasovirjev in harmonijev po najnižjih cenah. — **Dobro blago se samo hvall.**

Telovadne priprave in orodje, vsakovrstne gospodinjске in gospodarske predmete, kuhinjsko opravo, železno pohištvo, orodje, raznovrstno železnino, nagrobne križe in prvovrstne **poljedelske stroje** priporoča prva domača tvrdka te stroke

Fr. Stupica v Ljubljani

Marije Terezije cesta šte. 1
veletrgovina z železnino in razpošiljalnica
poljedelskih strojev.

K. A. KREGAR

Ljubljana, Sv. Petra cesta 23

Trgovina z usnjem
na debelo in drobno

Bogata zaloga raznovrstnega
usnja in črevljarskih potrebščin

Glavna zaloga

Sava-kreme

v korist obmejnim Slovincem!

Trgovina oljnatih barv, fir-
nežev in lakov ter vseh v to
stroko spadajočih
predmetov

Brata Eberl

silkarja napisov, pleskarska mojstra

Miklošičeva cesta št. 4

nasproti „Uniona“

Priporoča se preč. duhovščini
in p. n. občinstvu
v vsakem oziru
kot priznana solidna tvrdka

Priporočljiva domača tvrdka!

Podpisani izjavljam v imenu stavb-
nega odbora za zidanje nove cerkve
v Šmihelu pri Žužemberku, da je gosp.

Rajko Sušnik

umetni steklar v Šiški

napravil v imenovani cerkvi enajst
novih oken, krasno in umetno v got-
skem slogu, v splošno zadovoljnost in
po zmerni ceni ter je zato v svoji
stroki vreden najboljšega priporočila.

V Šmihelu, 12. avgusta 1909.

Za stavbni odbor:

Frančišek Gabršek,
župni upravitelj.

Prodajalna Katol. tisk. društva (H. Ničman) v Ljubljani

priporoča svojo bogato zalogo

: šolskih :
in pisarniških
potrebščin

kakor: raznovrstni papir, zvezke, no-
teze, razne zapisnike, kopirne knjige,
šolske in pisarniške mape, radirke,
pisala, črnilo, gumi, tintnike, ravnila,
trikote, šestila, barve, čopiče, razno-
vrstne razglednice in devocijonalije.